សំណួរល្អ ចម្លើយល្អ

Good Question, Good Answer

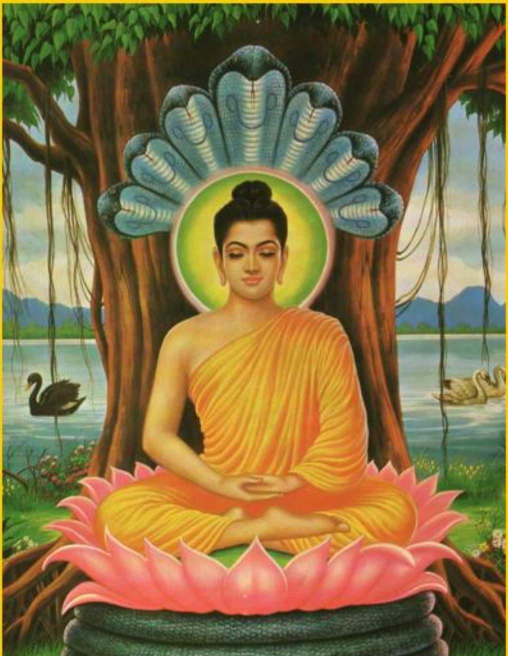

- តើព្រះពុទ្ធសាសនាជាអ្វី?
- គោលគំនិតជាមូលដ្ឋានរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា
- ព្រះពុទ្ធសាសនាជាមួយនឹងគំនិតបូជាអាទិទេព
- និច្ចសីល ឬ សីល៥
- ការកើតម្តងទៀត
- សមាធិ
- បញ្ញា និង សេចក្តីមេត្តា
- មំសវិរត្តិ ឬ ការមិនបរិភោគសាច់
- សំណាងល្អ និងសំណាងអាក្រក់
- ការក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជន

និពន្ធដោយ **ព្រះមហាថេរៈ ស. ធម្មិក**

បកប្រែដោយ **ព្រះភិក្ខុសោភានោ ស. សុភ័ណា**

សម្រាប់ចែកជាធម្មទាន

For Free Distribution
and Sponsored by
Bandar Utama Buddhist Society and Malaysian Buddhist Friends

ភាគ ១

តើអ្វីគឺជាព្រះពុទ្ធសាសនា?

ចុ. *តើព្រះពុទ្ធសាសនាជាអ្វី?*

ទិ. ឈ្មោះថាព្រះពុទ្ធសាសនាមានប្រភពពីពាក្យថា *ពោធិ* ដែលមានន័យថា *ត្រាស់ដឹង* ហើយព្រះពុទ្ធសាសនាជាទស្សនវិជ្ជានៃការត្រាស់ដឹង។ ទស្សនវិជ្ជា នេះមានប្រភពមកពីបទពិសោធន៏ពិតរបស់សិទ្ធត្ថគោត្តមដែលគេស្គាល់ថាជាព្រះពុទ្ធពេលព្រះអង្គត្រាស់ដឹងក្នុងព្រះជន្មាយុ ៣៥ព្រះវស្សា។ ព្រះពុទ្ធសាសនាឥឡូវនេះមានអាយុ២៥០០ឆ្នាំ[1] ហើយមានសាសនិកជនជាង ៣០០លាននាក់ទូទាំងពិភពលោក។ ១០០ឆ្នាំកន្លងផុតទៅព្រះពុទ្ធសាសនាបានក្លាយជាទស្សនាវិជ្ជាសំខាន់របស់អាស៊ី ប៉ុន្តែបានកំពុងបង្កើនសាសនិកយ៉ាង ច្រើននៅអឺរ៉ុប អូស្ត្រាលី និងអាមេរិក។

ចុ. *ដូច្នេះ តើព្រះពុទ្ធសាសនាគ្រាន់តែជាទស្សនវិជ្ជាឬ?*

ទិ. ពាក្យទស្សនវិជ្ជាមកពីពាក្យពីរម៉ាត់គឺ**ហ្វីឡូ**មានន័យថាស្រឡាញ់ និង**សូហ្វៀ**មានន័យថាបញ្ញា។ ដូច្នេះទស្សនវិជ្ជាគឺស្រឡាញ់បញ្ញាឬ ស្រឡាញ់និងបញ្ញា អត្ថន័យទាំងពីរបញ្ជាក់នូវភាពសុក្រឹតរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា។ ព្រះពុទ្ធសាសនាបង្រៀនយើងថាចូរព្យាយាមអភិវឌ្ឍន៏កំរិតបញ្ញាអោយខ្ពស់បំផុតដើម្បីស្វែងយល់អោយច្បាស់លាស់។ ហើយបង្រៀនផងដែរអោយយើងអភិវឌ្ឍន៏ មេត្តាធម៌និងករុណាធម៌ ដូច្នេះយើងអាចជាមិត្តពិតប្រាកដរវាងសត្វ

---

[1] នេះជាអាយុឆ្នាំពេលដែលអ្នកនិពន្ធសរសេរសៀវភៅនេះ សព្វថ្ងៃគឺ ព.ស.២៥៥០

លោកទាំងអស់។ ដូច្នេះព្រះពុទ្ធសាសនាអាចជាទស្សនវិជ្ជាតែជាឧត្តមទស្សនវិជ្ជា។

ប្ញ. *តើនរណាជាព្រះពុទ្ធ?*

ឆ. ក្នុងឆ្នាំ៦២៣មុនគ្រឹស្តសករាជ ព្រះរាជបុត្រមួយព្រះអង្គបានប្រសូត្រឡើងក្នុងរាជត្រកូលភាគខាងជើងប្រទេសឥណ្ឌា។ ព្រះអង្គធំធាត់នៅលើគំនរទ្រព្យនិងលោកីយសុខ តែជាចុងក្រោយព្រះអង្គឆ្វេងយល់ថាសុវត្ថិភាពនិងសេចក្តីសុខផ្លូវលោកមិនអាចធានាដល់សេចក្តីសុខពិតប្រាកដឡើយ។ ព្រះអង្គត្រូវបានជំរុញអោយគិតយ៉ាងខ្លាំងនូវសេចក្តីទុក្ខដែលប្រទះជុំវិញខ្លួន ហើយគិតនឹងត្រួសត្រាយផ្លូវទៅរកសេចក្តីសុខពិតប្រាកដរបស់មនុស្សជាតិ។លុះព្រះជន្ម២៩ព្រះវស្សាព្រះអង្គបានចេញចាកព្រះរាជមហេសីនិងបុត្រហើយតាំងទីសេនាសនះចំពោះបាទាគ្រូបង្រៀនសាសនាល្បីៗនៅសម័យនោះដើម្បីរៀនសូត្រពីពួកគេ។ គ្រូទាំងអស់នោះបង្រៀនស្ទើរតែអស់នូវចំណេះវិជ្ជា ប៉ុន្តែព្រះអង្គមិនចេះវិជ្ជាណាមួយដែលជាហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខហើយនិងវិធីដើម្បីយកជំនះលើសេចក្តីទុក្ខនោះឡើយ។ ជាចុងក្រោយបន្ទាប់ពីចំណាយពេលរៀនសូត្រ៦ព្រះវស្សា មានតែសមាធិទេដែលព្រះអង្គបានពិសោធន៏និងជាមាគ៌ាទំលាយនូវអវិជ្ជាហើយព្រះអង្គបានយល់ពីហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខភ្លាមៗ។

ពីពេលនោះរហូតមក គេហៅព្រះអង្គថាព្រះពុទ្ធមានន័យថាអ្នកត្រាស់ដឹង។ ព្រះអង្គចំណាយពេល៤៥ឆ្នាំទៀតដោយព្រះអង្គបានត្រាច់ចរជុំវិញឥណ្ឌាខាងជើងដើម្បីបង្រៀនអ្នកដទៃនូវអ្វីដែលបានរកឃើញ។ ខន្តិធម៏និងករុណាធម៏របស់ព្រះអង្គមានលក្ខណះជាប្រវត្តិសាស្ត្រហើយព្រះអង្គមានសាវ៏ករាប់ពាន់សែននាក់។ ក្នុងព្រះព្រះជន្មាយុ៨០ព្រះវស្សាទោះបីជរានិងព្យាធិក៏ដោយ ក៏ព្រះអង្គមានសេចក្តីសុខនិងសេចក្តីស្ងប់ឈានទៅរកបរិនិព្វាននៅទីបំផុត។

ឬ. *តើព្រះពុទ្ធជាអាទិទេព(god) ឬ?*

ទិ. ទេ, ព្រះពុទ្ធមិនមែនជាអាទិទេពទេ។ ព្រះអង្គមិនដែលអះអាងថាព្រះអង្គជាអាទិទេព ជាបុត្ររបស់អាទិទេព ឬជាអ្នកនាំសាររបស់អាទិទេព។ ព្រះអង្គជាបុរសដែលបានធ្វើអោយបរិបូរដោយព្រះអង្គឯងហើយបង្រៀនថាបើយើងដើរតាមគំរូព្រះអង្គ យើងអាចនឹងបរិបូរដោយខ្លួនយើងផ្ទាល់ផងដែរ ។

ឬ. *បើព្រះពុទ្ធមិនមែនជាអាទិទេពទេ ចុះហេតុអ្វីប្រជាជនគោរពបូជាព្រះអង្គ?*

ទិ. មានវិធីបូជាខុសគ្នាច្រើនយ៉ាង។ ពេលនរណាម្នាក់បូជាអាទិទេពពួកគេកោតសរសើរទេវបុត្រនិងទេវតា សែនសំណែននិងប្រាថ្នាបួងសួង ជឿជាក់ថាអាទិទេពនឹងឮពាក្យសរសើរ ទទួលនូវសំណែននិងតបស្នងនូវពាក្យបួងសួងរបស់គេ។ ពុទ្ធសាសនិកជននឹងមិនទំយើឬផ្តេកផ្តួលទៅតាមការបូជាបែបនេះទេ។ ការបូជាម្យ៉ាងទៀតគឺពេលយើងសំដែងសេចក្តីគោរពចំពោះនរណាម្នាក់ឬវត្ថុអ្វីម្យ៉ាងដែលយើងលើកសរសើរ។ ពេលគ្រូដើរចូលថ្នាក់រៀនយើងក្រោកឈរឡើង ពេលយើងជួបឥស្សរជនណាម្នាក់យើងជំរាបសួរ ពេលភ្លេងជាតិកំពុងបន្លេងយើងគំនាប់គោរព។ ទាំងអស់នេះគឺកិរិយាបទនៃការគោរពនិងបូជានិងចង្អុលប្រាប់នូវការកោតសរសើររបស់យើងសំរាប់មនុស្សនិងវត្ថុទាំងឡាយ។ នេះជាប្រភេទនៃការបូជាដែលពុទ្ធសាសនិកជនបដិបត្តិ។ ព្រះពុទ្ធបដិមាដែលមានព្រះហស្ថដាក់យ៉ាងស្រាលនៅលើភ្លៅនិងស្នាមញញឹមប្រកបដោយករុណាធម៌រំលឹកយើងអោយព្យាយាមអភិវឌ្ឍន៍សុខសន្តិភាពនិងសេចក្តីស្រឡាញ់នៅក្នុងខ្លួនយើង។ ក្លិនក្រអូបរបស់ធូបរំលឹកយើងឱ្យជ្រួតជ្រាបនូវកំឡាំងនៃគុណធម៌,

ភ្លើងទៀនរំលឹកយើងដល់ពន្លឺនៃចំណេះដឹង និងផ្កាដែលស្រស់មួយរំពេចក៏ស្វិតស្រពោនទៅរំលឹកយើងនូវធម៌អនិច្ចំគឺមិនទៀង។ ពេលយើងសំពះ យើងសំដែងនូវការដឹងគុណចំពោះព្រះពុទ្ធសំរាប់អ្វីដែលព្រះអង្គបានបង្រៀននូវសច្ចធម៌ពិតរបស់ព្រះអង្គ។ នេះគឺជាធម្មជាតិធម្មតានៃការគោរពបូជារបស់ពុទ្ធបរិស័ទ។

ម. *តែខ្ញុំបានឮគេនិយាយថាពុទ្ធសាសនិកជនគោរពបូជារូបសំណាក ។*

ទ. ពំនោលដូច្នោះជាការឆ្លុះបញ្ចាំងនូវការយល់ខុសរបស់មនុស្សដែលធ្វើដូច្នោះ។ វចនានុក្រមកំណត់និយមន័យពាក្យរូបសំណាកថា *រូបគំនូរឬរូបបដិមាដែលគេគោរពបូជាដូចជាអាទិទេព។* ដូចដែលយើងបានឃើញយ៉ាងច្បាស់ថាពុទ្ធសាសនិកជនមិនជឿថាព្រះពុទ្ធជាអាទិទេព ដូច្នេះតើគេអាចជឿថាកំណាត់ឈើឬក៏ដុំដែកជាអាទិទេពឬ?។ សាសនាទាំងអស់ប្រើប្រាស់និមិត្តសញ្ញា ជំនួសអោយគំនិតផ្សេងៗគ្នា។ សាសនាតៅ យិង-យ៉ាងប្រើជានិមិត្តសញ្ញា សហវិជ្ជមានរវាងវត្ថុពីរផ្ទុយគ្នា។ ក្នុងសាសនាសិក ដាវប្រើតំណាងអោយការតស៊ូខាងចិត្តវិញ្ញាណ។ ក្នុងសាសនាគ្រឹស្តគ្រីគឺប្រើតំណាងអោយការលះ បង់របស់យេស៊ូ។ ហើយក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាពុទ្ធបដិមាជាការរំលឹកផងដែរ ដល់អាណាចក្ររបស់មនុស្សក្នុងព្រះពុទ្ធវចនះ នូវសច្ចភាពពិតដែលថាព្រះពុទ្ធសាសនាគឺយកមនុស្សជាធំ មិនមែនយកអាទិទេពជាធំទេនូវអ្វីដែលយើងត្រូវតែសំឡឹងមើលខ្លួនឯងមិនមែនត្រឹមតែស្វែងរកសុក្រឹតភាពនិងការយល់ដឹង។ដូច្នេះ ការនិយាយថាពុទ្ធសាសនិកជនគោរពបូជារូបសំណាកជារឿងមិនត្រឹមត្រូវ។

ម. *បើព្រះពុទ្ធសាសនាល្អចុះហេតុអ្វីប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្លះក្រីក្រម្លេះ?*

ខ. ប្រសិនបើភាពក្រីក្រដែលអ្នកនិយាយជាផ្នែកសេដ្ឋកិច្ច វាជារឿងពិតដែលថាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្លះក្រីក្រមែន។ តែបើភាពក្រីក្រដែលអ្នកនិយាយជាផ្នែកគុណភាពជីវិតពេលនោះប្រហែលជាប្រទេសកាន់ព្រះពុទ្ធសា សនាខ្លះពិតជាមាន។ឧទាហរណ៏ សហរដ្ឋអាមេរិកជាប្រទេសដែលមានខ្លាំងផ្នែកសេដ្ឋកិច្ចហើយមានអំណាចតែកំរិតការប្រព្រឹត្តអាជ្ញាកម្មជាប្រទេសមួយដែលខ្ពស់ជាងគេបង្អស់ក្នុងពិភពលោក មនុស្សចាស់ជរារាប់លាននាក់ត្រូវបានកូនទាំងឡាយបំបរបង់ចោល ហើយស្លាប់យ៉ាងអណោចអធម្មឯកោម្នាក់ឯងក្នុង ផ្ទះជនជរាចំណែកអំពើហឹង្សានិងការប្រព្រឹត្តបំពានលើក្មេងជាបញ្ហាធំបំផុត។ ចុងក្រោយនៃជីវិតអាពាហ៏ពិពាហ៏មួយក្នុងចំណោមបីគឺការលែងលះគ្នា ហើយមានបង្ហាញរូបអាសគ្រាមពេញពាស។មានក្នុងលក្ខំណ្ឌលុយកាក់ តែប្រហែលជាក្រក្នុងលក្ខំណ្ឌនៃគុណភាពជីវិត។

ឥឡូវនេះបើអ្នកក្រលេកមើលប្រទេសដែលប្រកាន់ខ្ជាប់នឹងព្រះពុទ្ធសាសនាខ្លះ អ្នកនឹងជួបប្រទះនូវទិដ្ឋភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំង។ ឪពុកម្តាយជាទេវបុគ្គលដែលបុត្រធីតាត្រូវគោរពកោតខ្លាច អាត្រាអាជ្ញាកម្មមានកំរិតទាបបំផុតការលែងលះប្តីប្រពន្ធនិងអត្តឃាតកម្រនឹងមានហើយតំលៃខាងប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ដូចជាភាពទន់ភ្លន់ សន្តានចិត្តល្អ ការទទួលរាក់ទាក់ចំពោះអ្នកខាងក្រៅ ការអត់ធន់ និងគារវកិច្ចចំពោះអ្នកដទៃ នៅតែបដិបត្តិយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់។និយាយតាមសេដ្ឋកិច្ចអាចមានការថយក្រោយ តែគុណភាពជីវិតប្រហែលជាខ្ពង់ខ្ពស់ជាងបើប្រៀបធៀបជាមួយសហរដ្ឋអាមេរិកជាដើម។

តែទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយបើយើងកាត់សេចក្តីអោយបានច្បាស់ចំពោះប្រទេសដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាក្នុងរឿងសេដ្ឋកិច្ចតែម្យ៉ាង ប្រទេសមួយដែលមានអត្រាការធំធាត់

ខាងសេដ្ឋកិច្ចនិងមានជាងគេបង្អស់ក្នុងពិភពលោកបច្ចុប្បន្នគឺប្រទេសជប៉ុនដែលប្រជាជន៩៣ភាពរយហៅខ្លួនឯងថាជាពុទ្ធបរិស័ទ ។

ឬ. *បើដូច្នោះចុះហេតុអ្វីយើងមិនដែលឮជាញឹកញាប់ទេអំពីកម្មវិធីសង្គ្រោះសង្គមពីក្រុមសាសនិកជនទាំងឡាយ?*

ទិ. ប្រហែលព្រោះថាពុទ្ធសាសនិកជនហាក់បីដូចមិនចង់លើកកំពស់អំពើល្អដែលគេធ្វើ។ ច្រើនឆ្នាំកន្លងទៅហើយ មេដឹកនាំព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិ ជប៉ុនឈ្មោះ**និកក្កូ ណីវ៉ាណូ** បានទទួលរង្វាន់ធីមផ្លេតុនសំរាប់កិច្ចការលើកកំ ពស់សាមគ្គីធម៌ផ្ទៃក្នុងសាសនា។ ដូចគ្នាដែរព្រះភិក្ខុសង្ឃថៃពេលថ្មីៗនេះបានទទួលរង្វាន់ម៉ែកសៃសៃដែលគួរអោយកោតសរសើរសំរាប់សេចក្តីសំរេចដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់នូវរឿងកំណាត់ថ្នាំញៀនរបស់ព្រះអង្គ។

ក្នុងឆ្នាំ១៩៨៧ ភិក្ខុសង្ឃថៃមួយអង្គទៀតឈ្មោះព្រះតេជគុណ**ខន្តិយពិ វ៉ាត់** បានទទួលរង្វាន់សន្តិភាពក្មេងរបស់ណ័រវេ សំរាប់ការងារច្រើនឆ្នាំរបស់ព្រះអង្គក្នុងការជួយក្មេងអនាថាក្នុងតំបន់ដាច់ស្រយាល។ ហើយចុះអំពីគំរោងកិច្ចការសង្គមដ៏ធំសំរាប់បំរើជនក្រីក្រឥណ្ឌាដែលដំណើរការដោយក្រុមព្រះភិក្ខុសង្ឃមកពីប្រទេសអឺរ៉ុប?។ ពួកគេបានកសាងសាលារៀនមជ្ឈមណ្ឌលលើកកំពស់ស្មារតីក្មេង អគារឱសថាល័យនិងរោងចក្រឧស្សាហកម្មខ្នាតតូចសំរាប់លើកស្ទួយគុណភាពជីវិតពួកគេ។ ពុទ្ធសាសនិកជនមើលឃើញការធ្វើទានដល់អ្នកដទៃជាការសំដែងការបដិបត្តិខាងផ្លូវសាសនារបស់ខ្លួនដូចគ្នានឹងការបដិបត្តិរបស់សាសនាដទៃ តែពួកគេគិតថាវាត្រូវតែធ្វើដោយសទ្ធាហើយ មិនលើកតំកើងខ្លួនឯង។ ដូច្នេះអ្នកនឹងមិនឮច្រើនអំពីកិច្ចការធ្វើបុណ្យទានរបស់ពួកគេ។

បុ. *ហេតុអ្វីបានជាមានព្រះពុទ្ធសាសនានិកាយប្លែកៗគ្នាច្រើនម្លេះ?*

វិ. មានស្លូវប្រភេទផ្សេងៗជាច្រើន ដូចជាស្លូវក្រហម ស្លូវស ស្លូវដុំ ស្លូវទឹកស៊ីរ៉ូ និងស្លូវលាបការ៉េម តែទាំងអស់នោះគឺជាស្លូវហើយវាមានរស់ជាតិផ្អែមដូចគ្នា។ វាត្រូវបានផលិតចេញពីទំរង់ផ្សេងៗគ្នា ដូច្នេះវាក៏អាចប្រើបានច្រើនយ៉ាងផ្សេងពីគ្នាដែរ។ព្រះពុទ្ធសាសនាក៏ដូចគ្នាដែរគឺមាននិកាយ<u>ថេរវាទ</u> និកាយ<u>ហេរ្សន</u> និកាយ<u>សុខាវតី</u> និកាយ<u>យោគៈ</u> និងនិកាយ<u>វជិរញ្ញាណ</u> តែនិកាយទាំងអស់នេះគឺព្រះពុទ្ធសាសនា ហើយមានរសជាតិតែមួយដូចគ្នាគឺ រសជាតិនៃការអស់ទៅនូវសេចក្តីទុក្ខទាំងពួង។

ព្រះពុទ្ធសាសនាបាននិវត្តន៏ជាទំរង់ផ្សេងៗគ្នា ដូច្នេះព្រះពុទ្ធសាសនាអាចសំរបជាមួយវប្បធម៏ផ្សេងៗគ្នាដែលមានរួចមកហើយ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាបានសំរបសំរួលសាចុះសាឡើងច្រើនសតវត្សន៏ដែលអាចស្ថិតស្ថេរសំរបជាមួយនឹងអនុជនជំនាន់ថ្មីជាបន្តបន្ទាប់។ បើមើលពីខាងក្រៅឃើញថាព្រះពុទ្ធសាសនាមាននិកាយច្រើនដែលហាក់ដូចជាខុសគ្នាតែមជ្ឈន្តិកីនៃនិកាយទាំងអស់នោះគឺ អរិយសច្ច៤និងអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨។ សាសនាធំៗរួមទាំងព្រះពុទ្ធសាសនាបានបែកខ្ញែកជាក្រុមនិងនិកាយ។ តែនិកាយផ្សេងៗគ្នារបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនដែលបង្កអោយមានសង្គ្រាមរវាងគ្នាឡើយហើយរហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ននិកាយសាសនាទាំងអស់នោះនៅតែទៅមករកគ្នារវាងវត្តនិងវត្តនិងមានការបដិបត្តិសាសនពិធីរួមគ្នា។ ខន្តិធម៏និងការយោគយល់គ្នាដូច្នេះគឺកម្រនឹងរកបានណាស់ ។

បុ. *តើព្រះពុទ្ធសាសនាមានលក្ខណៈជាវិទ្យាសាស្ត្រទេ?*

វិ. មុននឹងឆ្លើយនូវសំណួរនេះវាជាការប្រសើរណាស់ដើម្បីកំណត់និយមន័យពាក្យវិទ្យាសាស្ត្រ។ តាមវចនានុក្រមវិទ្យាសាស្ត្រមានន័យថា *ចំណេះ*

ដឹងដែលអាចបង្កើតជាប្រព័ន្ធដែលអាស្រ័យកត្តាពិតដែលអាចពិសោធន៏ និង ឃើញច្បាស់បាន ហើយថ្លែងទៅតាមច្បាប់ធម្មជាតិទូទៅ ជាសាខាចំណេះដឹងម្យ៉ាងដែលអាចសិក្សានូវសភាវៈពិតបាន។ មានទ្រឹស្តីខ្លះរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលមិនសមស្របទៅតាមនិយមន័យនេះ តែពាក្យប្រៀនប្រដៅដែលសំខាន់ បំផុតរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនាគឺអរិយសច្ច៤ដែលមានលក្ខណះជាវិទ្យាសាស្រ្តខ្លាំងបំផុត។

អរិយសច្ចៈទី១សេចក្តីទុក្ខគឺការពិសោធន៏ដែលយើងអាចកំណត់និយមន័យ ធ្វើការពិសោធន៏និងវាស់វែងបាន។ **អរិយសច្ចៈទី២**បង្ហាញថាសេចក្តីទុក្ខមានសាហេតុតាមធម្មជាតិគឺសេចក្តីចង់បានដែលជាហេតុអាចកំណត់និយមន័យធ្វើការពិសោធន៏និងវាស់ទំហំបាន។ គេមិនអាចបង្កើនការព្យាយាមពន្យល់សេចក្តីទុក្ខទៅនឹងគំនិតខាងបរមត្ថទស្សនវិជ្ជាឬទេវកថាទេ។ យោងតាម**អរិយសច្ចៈទី៣**សេចក្តីទុក្ខនឹងអាចបំបាត់បានដោយមិនអាស្រ័យទៅលើសភាវៈអស្ចារ្យណាមួយ ដោយជំនឿ ឬដោយការអង្វរករបួងសួង តែសាមញ្ញបំផុតដោយការកំចាត់នូវសាហេតុរបស់វាចោល។ នេះគឺឃើញជាក់ច្បាស់ដោយខ្លួនឯង **អរិយសច្ចៈទី៤**គឺមាគ៌ាទៅរកការរំលត់នូវទុក្ខ ជាថ្មីម្តងទៀតជាគោលការណ៏ ដែលមិនអាស្រ័យបរមត្ថទស្សនវិជ្ជាទាល់តែសោះ តែអាស្រ័យលើការបដិបត្តិត្រូវ ហើយបើកទូលាយសំរាប់អ្នកបដិបត្តិពិសោធន៏មើលម្តងហើយម្តងទៀត។ ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនទទួលស្គាល់នូវគំនិតជឿលើសភាវៈអស្ចារ្យដូចគ្នានឹងវិទ្យាសាស្រ្តដែរ ហើយពន្យល់នូវសាហេតុនិងបាតុភូត របស់ចក្រវាឡ ដោយសំអាង លើច្បាប់ធម្មជាតិ។ទាំងអស់នេះឈរនៅលើការបង្ហាញនូវចិត្តវិញ្ញាណនៃវិទ្យាសាស្រ្ត។ បន្ថែមលើនេះទៀតពាក្យទូន្មានជាញឹកញាប់របស់ព្រះពុទ្ធដែលមិនអោយយើងជឿទាំងងងឹតងងល់ តែគួរចោទសួរខ្លះ ត្រួតពិនិត្យ ស៊ើបអង្កេត និងសំអាងលើការពិសោធន៏ដោយខ្លួនឯង ដោយមានបន្ទីរោទិ៍ទ្រឹស្តីវិទ្យាសាស្រ្តនិយាយថា *'ចូរកុំបណ្តោយខ្លួនជឿទៅតាមការ*

ប្រកាសដំណឹងល្អឬទំនៀមទំលាប់,ចូរកុំបណ្តោយខ្លួនជឿទៅតាមពាក្យចចាមអារាម ឬគម្ពីរសក្តិសិទ្ធ កុំបណ្តោយខ្លួនជឿទៅតាមពាក្យបំផ្លើសឬគ្រាន់តែតក្កៈ កុំបណ្តោយខ្លួនជឿទៅតាមភាពអគតិតាមការសង្កេតឬដោយសមត្ថភាពដែលសំដែងចេញរបស់មនុស្ស និងកុំបណ្តោយខ្លួនជឿទៅតាមគំនិតថាគាត់ជាគ្រូរបស់យើង។ តែបើនៅពេលខ្លួនអ្នកផ្ទាល់ដឹងថាវត្ថុនេះល្អដែលមិនអាចបំភាន់បាន ដែលលើកសរសើរដោយបណ្ឌិត ហើយពេលបានបដិបត្តិនឹងសង្កេតឃើញថាវានាំទៅរកសេចក្តីសុខ ដូច្នេះចូរបណ្តោយខ្លួនជឿតាមវត្ថុនោះចុះ។ ដូច្នេះយើងអាចនិយាយថា ថ្វីបើព្រះពុទ្ធសាសនាមិនមែនជាវិទ្យាសាស្ត្រទាំងស្រុង តែតាមសេចក្តីពិតគឺមានសំលេងជាវិទ្យាសាស្ត្រខ្លាំងហើយមានលក្ខណៈជាវិទ្យាសាស្ត្រជាងសាសនាដទៃ។ វាជាការឆ្លុះបញ្ចាំងយ៉ាងច្បាស់ថាលោកអាល់បើតអែស្តាញជាអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រដ៏ល្បីល្បាញម្នាក់ក្នុងសតវត្សន៏ទី២០និយាយអំពីព្រះពុទ្ធសាសនាថា ”*សាសនានៃអានាគតគឺជាសាសនាសាកល។ អាចពុះពារជំនះលើវត្តមានអាទិទេព្យនិងជៀសផុតពីគំនិតទិដ្ឋិនិយមនិងទេវវិទ្យា។ គ្របដណ្តប់ទាំងសភាវៈធម្មជាតិ និងចិត្តវិញ្ញាណវាអាចមានគោលជំហរលើវិញ្ញាណខាងសាសនា ដែលផុសឡើងពីបទពិសោធន៏លើវត្ថុទាំងអស់ទាំងធម្មជាតិនិងចិត្តវិញ្ញាណនិងកត្តារួមដ៏ជាក់លាក់។ បើមានសាសនាណាមួយអាចគ្រប់គ្រងលើតំរូវការរបស់វិទ្យាសាស្ត្រសម័យទំនើបថ្មីនោះបាន គឺព្រះពុទ្ធសាសនា*”។

ភាគ ២
គោលគំនិតជាមូលដ្ឋានរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា

ប្ុ. *តើខ្លឹមសារសំខាន់នៃពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធគឺអ្វី?*

ទិ. ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទាំងអស់មានអរិយសច្ច៤ជាស្នូល ដូចក្នានឹងខ្នងកង់និងកាំកង់មានដុំកង់ជាស្នូល។ គេហៅថាបួនពីព្រោះមានបួនក្នុងចំណោមស្នូលទាំងនោះ។ គេហៅថាអរិយៈពីព្រោះគេចង់លើកកំពស់បុគ្គលណាយល់នូវធម៌ទាំងបួននោះ ហើយគេហៅថាសច្ចៈពីព្រោះជាសេចក្ដីពិតនិងអោបក្រសោបជាមួយសេចក្ដីពិតជានិច្ច។

ប្ុ. *តើអរិយសច្ចទី១គឺអ្វី?*

ទិ. អរិយសច្ចទី១គឺជីវិតដែលប្រទះតែសេចក្ដីទុក្ខ។ ដើម្បីមានជីវិតអ្នកច្បាស់ជាមានទុក្ខ។ វាមិនអាចប្រព្រឹត្តទៅបានដែលថាជីវិតរស់នៅមិនដែលប្រឈមមុខនឹងសេចក្ដីទុក្ខនោះ។ យើងត្រូវតែឆ្លងកាត់សេចក្ដីទុក្ខខាងផ្លូវកាយដូចជាឈឺ របួស ការនឿយហត់ ចាស់ជរានិងសេចក្ដីស្លាប់នៅទីបញ្ចប់ ហើយយើងត្រូវតែឆ្លងកាត់សេចក្ដីទុក្ខខាងផ្លូវចិត្តដូចជាភាពឯកោឯកា ការព្រួយកង្វល់ ការភិតភ័យ ការត្អូញត្អែរ ការអស់សង្ឃឹម និងសេចក្ដីខឹងជាដើម។

ប្ុ. *តើនេះមិនមែនជាលក្ខណះទុទិដ្ឋិនិយមឬ?*

ទិ. វចនានុក្រមអោយនិយមន័យទុទិដ្ឋិនិយមថា *ការទំលាប់គិតដែលទោរទន់ទៅលើអ្វីដែលអាក្រក់នឹងកើតឡើងឬ ជំនឿដែលថាអំពើអាក្រក់មានឥទ្ធិពលជាងអំពើល្អ។* ព្រះ

ពុទ្ធសាសនាមិនបានបង្រៀនគំនិតទាំងអស់នោះទេ។ តែក៏មិនបដិសេធន៍ថាសេចក្តីសុខមិនមាននោះដែរ។ ព្រះពុទ្ធសាសនានិយាយយ៉ាងសាមញ្ញថាដើម្បីមានជីវិតគឺដើម្បីពិសោធន៍នូវសេចក្តីទុក្ខទាំងផ្លូវកាយនិងផ្លូវចិត្តដែល គេមិនអាចបដិសេធន៍ដោយការអធិប្បាយអោយងាយយល់នោះ។ គោលគំនិតសំខាន់នៃសាសនាភាគច្រើនគឺទេវកថា រឿងព្រេង ឬជំនឿដែលពិបាកឬក៏មិនអាចពន្យល់បញ្ជាក់បាន។ ព្រះពុទ្ធសាសនាចាប់ផ្តើមពីការធ្វើបទពិសោធន៍មួយជាហេតុការណ៍ពិតដែលមិនអាចថ្លែងបន្តិបានជាវត្ថុមួយដែលអ្នកទាំងអស់គ្នាស្គាល់មកពីការបានធ្វើការពិសោធន៍និងកំពុងព្យាយាមវាយទំលុះអោយបាន។ ដូច្នេះព្រះពុទ្ធសាសនាជាសាសនាសាកលដ៏ពិតពីព្រោះបានជ្រៀតចូលទៅក្នុងភាពត្រឹមត្រូវនៃសារត្ថៈរបស់បច្ចេកបុគ្គលម្នាក់ៗគ្រប់ទាំងអស់ជាមួយនឹងសេចក្តីទុក្ខនិងវិធីដើម្បីពន្លត់ទុក្ខបាន។

ម្ន. *តើអរិយសច្ចទី២គឺអ្វី?*

ទ៊. អរិយសច្ចទី២គឺសេចក្តីទុក្ខទាំងអស់មានសាហេតុមកពីតណ្ហា។ ពេលយើងសំឡឹងមើលសេចក្តីទុក្ខខាងផ្លូវចិត្តយើងឃើញយ៉ាងងាយនូវតណ្ហាដែលជាសាហេតុនៃសេចក្តីទុក្ខ។ពេលយើងត្រូវការវត្ថុខ្លះតែមិនបានដូចបំណង យើងនឹងព្រួយកង្វល់។ ពេលយើងសង្ឃឹមថាមាននរណាម្នាក់មករកយើងតែគេមិនបានមក យើងហាក់ដូចជាអស់កំឡាំងកំហែងនិងអស់សង្ឃឹម។ពេលយើងចង់អោយអ្នកដទៃដូចយើងតែវាមិនដូច យើងនឹងឈឺចុកចាប់។ទោះបីពេលយើងចង់បានអ្វីមួយហើយយើងអាចបានរបស់នោះ ក៏មិនបាននាំសេចក្តីសុខមកអោយយើងគ្រប់ពេលផងដែរពីព្រោះមិនយូរប៉ុន្មានយើងហាក់ដូចជាធុញទ្រាន់ជាមួយវត្ថុនោះ បាត់ចំណូលចិត្តចំពោះវត្ថុនោះហើយចាប់ផ្តើមប្រាថ្នាចង់បានវត្ថុដទៃផ្សេងៗទៀត។ និយាយអោយសាមញ្ញ គឺថាអរិយសច្ចទី២និយាយថាបានអ្វីក៏ដោយដែលអ្នកត្រូវការក៏មិនធានាដល់សេចក្តីសុខឡើយ។ ទោះ

បីការតស៊ូជាបន្តបន្ទាប់ដើម្បីទទួលបាននូវអ្វីដែលអ្នកចង់បាន ព្យាយាមធ្វើអោយបាននូវចំណង់របស់អ្នក។ តណ្ហាដកហូតពីយើងនូវភាពស្ងប់ចិត្ត និងសេចក្តីសុខ។

ម្ន. *តែ តើសេចក្តីត្រូវការនិងតណ្ហានាំយើងទៅរកសេចក្តីទុក្ខខាងផ្លូវកាយយ៉ាងណា?*

ទិ. សេចក្តីត្រូវការនិងតណ្ហាសំរាប់វត្ថុនេះវត្ថុនោះមានមិនចេះចប់ ហើយជាពិសេសតណ្ហាស្ថិតនៅជាបន្តបង្កើតជាកំឡាំងដ៏ខ្លាំងក្លាដែលបណ្តាលអោយបុគ្គលម្នាក់ៗកើតហើយកើតទៀត។ ពេលយើងកើតម្តងទៀត យើងមានខ្លួនប្រាណ ដូចដែលយើងបាននិយាយរួចមកហើយ ខ្លួនប្រាណយើងបណ្តាលអោយយើងចុកចាប់និងឈឺគឺវាអាចឡើយហត់ដោយការងារ វាចាស់ទៅៗរហូតដល់ទីបំផុតស្លាប់។ ដូច្នេះតណ្ហានាំអោយទុក្ខខាងផ្លូវកាយពីព្រោះវាបណ្តាលអោយយើងចាប់កំណើតម្តងទៀត ។

ម្ន. *តែបើយើងបញ្ឈប់ចំណង់គ្រប់បែបយ៉ាងទាំងអស់ យើងនឹងមិនបានសំរេចអ្វីសោះ។*

ទិ. ជារឿងពិត។ តែអ្វីដែលព្រះពុទ្ធត្រាស់គឺថាពេលសេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីចង់បានការមិនចេះឆ្អែតឆ្អល់ជាបន្តបន្ទាប់របស់យើងជាមួយអ្វីដែលយើងមានហើយនិងការប្រាថ្នាច្រើនហើយច្រើនទៀតមិនចេះចប់ជាហេតុធ្វើអោយមានសេចក្តីទុក្ខ ពេលនោះយើងគួរតែបញ្ឈប់ធ្វើដូច្នោះ។ វាជាសំណើរដល់យើងថាតើយើងអាចបង្កើតភាពខុសគ្នានូវអ្វីគឺសេចក្តីត្រូវការនិងអ្វីគឺសេចក្តីចង់បាន ហើយព្យាយាមធ្វើអោយបាននូវតំរូវការរបស់យើងនិងធ្វើអោយស្កប់ស្កល់នូវចំណង់របស់យើង។ ព្រះពុទ្ធអង្គប្រាប់យើងថាសេចក្តីត្រូវការរបស់យើងអាចមានទីបញ្ចប់ តែចំណង់របស់យើងគ្មានព្រំដែនទេ វាជាប្រហោងដ៏ជ្រៅបំផុត។ មានសេចក្តីត្រូវការជាវត្ថុសំខាន់ជាមូលដ្ឋាននិងគួររក្សាទុក ហើយយើងគួរបំពេញវាអោយសំរេច។សេចក្តីលោភឬចំណង់

ដែលខ្លាំងហួសហេតុពេកគួរតែកាត់បន្ថយបន្តិចម្តងៗ។ បន្ទាប់ពីនោះ តើអ្វីដែលជាវត្ថុបំណងរបស់ជីវិត?។ គិតតែពីប្រមូលផលប្រយោជន៍ឬគ្រាន់តែជាការពេញចិត្តនិងសេចក្តីស្ងប់សុខ!

ឭ. *តើអរិយសច្ចទី៣គឺអ្វី?*

ទិ. អរិយសច្ចទី៣គឺយើងអាចយកជំនះលើសេចក្តីទុក្ខបានហើយសេចក្តីសុខអាចធ្វើបានសំរេច។ នេះអាចពិតជាសារៈសំខាន់បំផុតរបស់អរិយសច្ចទី៤ពីព្រោះចំពោះអរិយសច្ចនេះព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បញ្ជាក់ប្រាប់យើងថាសេចក្តីសុខពិតនិងភាពពេញបរិបូរអាចសំរេចយកបាន។ ពេលយើងបោះបង់ចោលចំណង់ឥតប្រយោជន៍ចេញហើយរៀនស្ងួត្រក្នុងការរស់នៅពីមួយថ្ងៃទៅមួយថ្ងៃ រីករាយចិត្តដោយមិនចាំបាច់មានចំណង់គ្មានឈប់ឈរដែលជាបទពិសោធន៍ពិតរបស់ជីវិតបន្តការងារដោយការអត់ធន់នូវបញ្ហាដែលទាក់ទងជីវិត ដោយគ្មានសេចក្តីភ័យខ្លាច សេចក្តីខឹងនិងក្រេវក្រោធ ពេលនោះយើងនឹងបានជាអ្នកមានសេចក្តីសុខនិងរំដោះរួចពីទុក្ខទាំងពួង។ ពេលនោះហើយជាពេលតែមួយដែលយើងចាប់ផ្តើមមានជីវិតយ៉ាងពេញបរិបូរ។ ពីព្រោះយើងមិនធុញថប់អ្វីទៀតឡើយជាមួយនឹងការធ្វើអោយស្កប់ស្កល់នូវចំណង់អត្តភាពផ្ទាល់ខ្លួនរបស់យើង ហើយយើងបានមានពេលច្រើនជាងមុនដើម្បីជួយអ្នកដទៃបំពេញតំរូវការរបស់គេ។ អាណាចក្រនេះគេហៅថាព្រះនិព្វាន។ យើងរំដោះខ្លួនរួចផុតពីសេចក្តីទុក្ខខាងផ្លូវចិត្តបានយ៉ាងពិតប្រាកដ។ នេះគេហៅថាព្រះនិព្វាននៅទីបំផុត។

ឭ. *ព្រះនិព្វានគឺអ្វី ហើយនៅទីណា?*

ទិ. ព្រះនិព្វានជាឋានមួយដែលហួសពីវិស័យនៃពេលវេលា បរិយាកាស និងមិនអាច

អធិប្បាយបានដោយពាក្យសំដីឬដោយគិតរែកញែកវិនិច្ឆ័យបាន។ ពាក្យសំដីនិងគំនិតទាំងឡាយសមរម្យចំពោះការអធិប្បាយឋានស្រទាប់បរិយាកាសនិងពេលវេលាតែប៉ុណ្ណោះ។តែពីព្រោះព្រះនិព្វានឆ្ងាយផុតពីពេលវេលា ទើបគ្មានចលនា ហើយនឹងគ្មានការចាស់ការស្លាប់ផងដែរ។ ដូច្នេះ និព្វានគឺអមតៈពីព្រោះនិព្វានឆ្ងាយផុតពីស្រទាប់បរិយាកាស គ្មានហេតុបច្ច័យ គ្មានព្រំដែន គ្មានការគិតរឿងតួខ្លួននិងគ្មានខ្លួន ហើយនិព្វាននោះគឺអចិន្តៃយ៍។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បញ្ជាក់ដល់យើងផងដែរថាព្រះនិព្វានគឺការជួបប្រទះនូវសេចក្តីសុខដ៏ជ្រាលជ្រៅ។ ព្រះអង្គត្រាស់ថា និព្វានគឺជាសេចក្តីសុខដ៏ឧត្តម *ធម្មបទ២០៤* ។

ប្ុ. *តែតើមានភស្តុតាងបញ្ជាក់ពីការមានឋានដូច្នោះពិតប្រាកដមែនឬទេ?*

ទិ. ទេ មិនមានទេ។ តែសភាវៈពិតរបស់ព្រះនិព្វានគេអាចសន្និដ្ឋានបាន។ បើមានឋានណាមួយដែលពេលវេលានិងបរិយាកាសធ្វើចលនាហើយមានឋាននោះពិតប្រាកដ ឋាននោះគឺពិភពលោកដែលយើងរស់នៅ ពេលនោះយើងក៏អាចសន្និដ្ឋានបានផងដែរថាមានឋានដែលពេលវេលានិងបរិយាកាសមិនធ្វើចលនា ឋាននោះគឺព្រះនិព្វាន។ ដូចគ្នាដែរ ទោះបីយើងមិនអាចបង្ហាញភស្តុតាងថានិព្វានមានពិតមែនតែយើងមានព្រះពុទ្ធវចនៈដែលមាននៅក្នុងគម្ពីរពិតប្រាកដ។ ព្រះអង្គត្រាស់ប្រាប់យើងថា *មិនមានការកើត មិនមានទីជាទីតាំង មិនមានការច្យុតិ មិនមានបច្ច័យតាក់តែង។ បើគ្មានការកើត គ្មានការច្យុតិ គ្មានបច្ច័យតាក់តែង នោះនឹងគ្មានអ្វីបង្កើត ដោយសំអាងលើអ្វីមួយដែលធ្វើអោយកើត មានទីជាទីតាំង មានការច្យុតិ មានបច្ច័យតាក់តែង។ ដូច្នេះតើមានអ្នកណាដឹងអំពីការចេញផុតពីអ្វីដែលជាការកើត ការច្យុតិ ការមានបច្ច័យតាក់តែង?* ឧទាន ៨០ ។

យើងនឹងស្គាល់នូវព្រះនិព្វាននៅពេលណាយើងបានសំរេចនូវធម៌។ នៅពេលណាក៏ដោយ ក៏យើងអាចបដិបត្តិធម៌បានដែរ។

ម្ចុ. *តើអរិយសច្ចទី៤គឺអ្វី?*

ទិ. អរិយសច្ចទី៤គឺផ្លូវនាំទៅរកការឈ្នះនូវទុក្ខទាំងពួង។ ផ្លូវនេះគេហៅថាអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ ហើយមានអង្គប្រកបដូចតទៅនេះ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បៈ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តៈ សម្មាអាជីវៈ សម្មាវាយាមៈ សម្មាសតិ និងសម្មាសមាធិ។ ការបដិបត្តិរបស់ពុទ្ធបរិស័ទមានគ្រប់អង្គទាំង៨នេះ រហូតដល់ពួកគេអាចសំរេចធម៌តាមលំដាប់បាន។ អ្នកអាចសង្កេតឃើញថាជាន់ថ្នាក់នៃអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨គ្របដណ្តប់ទៅលើបញ្ហាគ្រប់បែបយ៉ាងរបស់ជីវិត ដូចជាបញ្ហាសតិបញ្ញា បញ្ហាចរិយធម៌ បញ្ហាសេដ្ឋកិច្ច បញ្ហាផ្លូវចិត្ត និងមិនតែប៉ុណ្ណោះនៅមានវត្ថុគ្រប់យ៉ាងដែលមនុស្សត្រូវការដើម្បីធ្វើអោយជីវិតបានល្អប្រសើរ និងអភិវឌ្ឍន៍ចិត្តវិញ្ញាណបាន ។

ភាគ ៣

ព្រះពុទ្ធសាសនាជាមួយនឹងគំនិតបូជាអាទិទេព

ឰ. *តើពុទ្ធសាសនិកជនជឿលើអាទិទេពទេ?*

ទិ. ទេ!យើងមិនជឿទេ។មានហេតុផលច្រើនយ៉ាងអំពីរឿងនេះ។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ប្រដូចជាអ្នកសង្គមវិទ្យានិងចិត្តវិទ្យាសម័យថ្មី ដែលជឿថាគំនិតខាងសាសនាហើយជាពិសេសជំនឿលើអាទិទេពមានប្រភពរបស់វាមកពីសេចក្ដីភ័យខ្លាច។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ត្រាស់ថា *ភ័យមកដល់ មនុស្សទាំងឡាយយកភ្នំជាទីពឹងខ្លះ យកដំបូកជាទីពឹងខ្លះ យកដើមឈើ និងយកចេតិយ៍ជាទីពឹងខ្លះ។* ទីឃនិកាយ ១៨៨

មនុស្សជំនាន់ដើមកសាងខ្លួនឯងក្រោមពិភពលោកនៃគ្រោះថ្នាក់ និងការខ្លាចរអាភ័យខ្លាចសត្វព្រៃកំណាច មិនអាចរកអាហារហូបចុកគ្រប់គ្រាន់ ការឈឺចាប់ឬជំងឺផ្សេងៗហើយនឹងអព្ភូតហេតុខាងធម្មជាតិដូចជាផ្គរលាន់ រន្ទះបាញ់និងភ្នំភ្លើងផ្ទុះ ជានិច្ចជាកាលកើតឡើងដល់ពួកគេ។ ដោយពុំអាចរកសុវត្ថិភាពអ្វីផ្សេងបាន ពួកគេក៏បានបង្កើតគំនិតជឿលើអាទិទេពឡើងក្នុងគោលបំណងអោយគេបានសុខសប្បាយនៅពេលណាល្អ បន់ស្រន់អាទិទេពពេលជួបគ្រោះថ្នាក់និងការបំពេរអារម្មណ៍ពួកគេពេលអ្វីគ្រប់យ៉ាងខុសពីប្រក្រតី។ សព្វថ្ងៃនេះអ្នកអាចសង្កេតឃើញថាមនុស្សនឹងជឿលើអាទិទេពកាន់តែខ្លាំងនៅពេលណាជួបវិបត្តិ អ្នកនឹងឮពួកគេនិយាយថាគេជឿទៅលើឯកាទិទេពឬពហុអាទិទេពដែលជួយពង្រឹងតំរូវការពួកគេដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាជីវិត។ អ្នកនឹងឮពួកគេនិយាយពន្យល់យើងថា ពួកគេជឿលើអាទិទេពតែមួយអង្គគត់ព្រោះពួកគេបួងសួងពេលណាគេធ្លាក់ខ្លួនលំបាកហើយការបួងសួងរបស់គេត្រូវបានសំរេច។ ទាំងអស់នេះហាក់ដូចជាគាំទ្រពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធដែលត្រាស់ថាទស្សនះជឿ

អាទិទេពគឺមកពីសេចក្តីខ្លាចនិងសេចក្តីមិនទុកចិត្តខ្លួនឯង។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បង្រៀនយើងអោយព្យាយាមសិក្សាអោយយល់អំពីសេចក្តីភ័យខ្លាចរបស់ខ្លួនឯង កាត់បន្ថយសេចក្តីលោភលន់និងទទួលយកនូវវត្ថុទាំងឡាយដែលយើងមិនអាចផ្លាស់ប្តូរបានដោយភាពស្ងប់ស្ងៀមនិងក្លាហាន។ ព្រះអង្គបំបាត់សេចក្តីខ្លាចមិនមែនដោយជំនឿគ្មានហេតុផលទេ តែដោយសេចក្តីយល់ដឹងដែលប្រកបដោយហេតុផល។

<u>ហេតុផលទី២</u>ដែលព្រះពុទ្ធអង្គមិនសង្ឃឹមលើអាទិទេពពីព្រោះហាក់ដូចជាគ្មានអ្វីដែលជាភស្តុតាងគាំទ្រនូវគំនិតនេះ។ មានសាសនាជាច្រើន ដែលអះអាងថាសាសនារបស់ពួកគេតែមួយគត់ដែលពាក្យពិតរបស់ព្រះជាម្ចាស់រក្សាបានល្អក្នុងគម្ពីរសក្តិសិទ្ធិរបស់គេមានតែគេម្នាក់គត់យល់នូវធម្មជាតិរបស់អាទិទេព ដែលព្រះរបស់គេមានពិតតែព្រះរបស់សាសនាអ្នកដទៃមានមិនពិតទេ។ អ្នកខ្លះពោលថាអាទិទេពគឺជាភេទប្រុស អ្នកខ្លះថាអាទិទេពជាភេទស្រី និងអ្នកខ្លះទៀតពោលថាអាទិទេពជាអភេទ។ ពួកគេពេញចិត្តថានេះគឺជាភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីបញ្ជាក់នូវការមានពិតនៃអាទិទេពរបស់ពួកគេ តែពួកគេសើចចំអកនូវការជឿខុសចំពោះភស្តុតាងរបស់សាសនាដទៃ ដែលអធិប្បាយបញ្ជាក់នូវភាពមានពិតនៃអាទិទេពអង្គផ្សេងទៀត។ វាមិនគួរអោយភ្ញាក់ផ្អើល ជាមួយនឹងសាសនាផ្សេងៗគ្នាជាច្រើនចំណាយពេលមកច្រើនសតវត្សន៏ក្នុងការព្យាយាមបង្ហាញភស្តុតាងវត្តមានពិតនៃអាទិទេពទាំងឡាយរបស់ពួកគេដែលនៅតែមិនពិត មិនឃើញជារូបធម៏ រកមិនឃើញនូវភស្តុតាងដែលគួរអោយជឿទុកចិត្តនិងជាវិជ្ជមាន។ ពុទ្ធបរិស័ទនៅមន្ទិលសង្ស័យការសំរេចចិត្តដូច្នេះ ទាល់តែភស្តុតាងពិតប្រាកដត្រូវបានគេយកមកបង្ហាញបញ្ជាក់ ។

<u>ហេតុផលទី៣</u> ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់មិនជឿលើអាទិទេពព្រោះថាជំនឿនោះគឺមិនចាំបាច់

អ្នកខ្លះពន្យល់ថាជំនឿលើអាទិទេពគឺចាំបាច់ក្នុងគោលបំណងដើម្បីពន្យល់ប្រភពដើមនៃចក្រវាំឡ តែបញ្ហានេះវាមិនពិតដូច្នោះទេ។វិទ្យាសាស្រ្តបានពន្យល់យ៉ាងច្បាស់នូវវិធីដែលចក្រវាំឡបានកើត ជាសភាវៈដោយមិនចាំបាច់មានការទទួលស្គាល់ពីទ្រឹស្តីអាទិទេព។ អ្នកខ្លះអះអាងថាជំនឿលើ អាទិទេពគឺចាំបាច់ធ្វើអោយជីវិតសុខសប្បាយនិងមានន័យ។ ដូចគ្នាដែរយើងអាចឃើញថាមិន មែនដូច្នេះឡើយ។ មានអ្នកមិនជឿអាទិទេពនិងអ្នកគិតឥស្សរៈរាប់លាននាក់ដោយមិននិយាយ ដល់ពុទ្ធសាសនិកជនផង ដែលរស់នៅយ៉ាងមានប្រយោជន៍ មានសេចក្តីសុខ និងមានន័យ ដោយគ្មានជំនឿទៅលើអាទិទេពទាល់តែសោះ។

អ្នកខ្លះអះអាងថាជំនឿលើអំណាចអាទិទេពគឺចាំបាច់ពីព្រោះមនុស្សលោក ជាអ្នក ទន់ខ្សោយមិនមានកំឡាំងគ្រប់គ្រាន់ដើម្បីជួយខ្លួនឯង។ ដូចគ្នាដែរ ភស្តុតាងបានចង្អុលប្រាប់ ផ្ទុយគ្នាស្រឡះ។ ជាញឹកញាប់យើងឃើញមនុស្សដែលបានជំនះលើអសមត្ថភាពនិងវិកលវិការ ការទាស់ទែងនិងផលវិបាកធំៗបាន តាមរយៈធនធានផ្ទៃក្នុងផ្ទាល់របស់ពួកគេ តាមរយៈ សេចក្តីព្យាយាមផ្ទាល់របស់ពួកគេនិងដោយគ្មានជំនឿលើអាទិទេពសោះ។ អ្នកខ្លះអះអាងថា ព្រះអាទិទេពគឺចាំបាច់ដើម្បីនាំមនុស្សទៅរកឥស្សរភាព។ តែការជជែកគ្នាដូច្នេះចាត់ថាល្អបាន ប្រសិនបើអ្នកទទួលស្គាល់យកទ្រឹស្តីឥស្សរភាពបែបទេវវិទ្យា ហើយពុទ្ធសាសនាមិនទទួលយក នូវទ្រឹស្តីដូច្នោះទេ។ សំអាងលើបទពិសោធន៍របស់ព្រះអង្គផ្ទាល់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បានមើលឃើញ ថាមនុស្សលោកម្នាក់ៗមានសមត្ថភាពដើម្បីសំអាតចិត្ត អភិវឌ្ឍន៍ករុណាធម៌និងមេត្តាធម៌ឥត ព្រំដែនព្រមទាំងការត្រាស់ដឹងយ៉ាងបរិបូរ។ ព្រះអង្គពង្រីកការយកចិត្តទុកដាក់ចាប់ពីឋានសួគ៌ា រហូតដល់បេះដូង ហើយលើកទឹកចិត្តយើងអោយស្វែងរកដំណោះស្រាយទាំងឡាយដើម្បីប្រ ឈមមុខនឹងបញ្ហាទាំងឡាយតាមរយៈការត្រាស់ដឹងដោយខ្លួនឯង។

ឭ. *តែបើគ្មានអាទិទេពទេ តើចក្រវាឡកើតឡើងនៅទីនេះបានយ៉ាងណា?*

ទិ. សាសនាទាំងអស់ មានរឿងនិទាននិងរឿងរ៉ាវដែលព្យាយាមឆ្លើយនូវសំណួរនេះ។ ក្នុងសម័យបុរាណពេលគេមិនដឹងរឿងដែលសាមញ្ញៗគេក៏លើកតំកើងរឿងព្រេងនេះឡើង តែក្នុងសតវត្សន៏ទី២០ ជាយុគសម័យនៃរូបវិទ្យា តារាសាស្ត្រនិងធរណីវិទ្យា រឿងព្រេងទាំងនោះត្រូវបានជំនួសដោយរឿងពិតនៃវិទ្យាសាស្ត្រ។ វិទ្យាសាស្ត្របានពន្យល់កំណើតនៃចក្រវាឡដោយមិនសំអាងទៅលើប្រភពដើមនៃទស្សនះជឿលើអាទិទេពឡើយ ។

ឭ. *តើព្រះពុទ្ធត្រាស់ថាដូចម្តេចអំពីកំណើតរបស់ចក្រវាឡ?*

ទិ. វាជារឿងគួរអោយចាប់អារម្មណ៏ដែលពាក្យពន្យល់ណែនាំរបស់ព្រះពុទ្ធអំពីកំណើតនៃចក្រវាឡទាក់ទងយ៉ាងជិតស្និទ្ធទៅនឹងទស្សនះវិទ្យាសាស្ត្រ។ ក្នុងគម្ពីរ<u>អកញ្ញាសូត្រ</u> ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់អធិប្បាយថាលោករបស់យើងត្រូវបានបំផ្លាញ ហើយវិវត្តន៏កើតឡើងវិញក្នុងទំរង់បច្ចុប្បន្ននេះ ឆ្លងកាត់ថេរៈវេលារាប់លានលានឆ្នាំ។ ជីវិតដំបូងក៏បានករកើតឡើងនៅលើទឹក ហើយរំលងទៅអស់វេលារាប់លានលានឆ្នាំទៀតក៏បានវិវត្តពីទំរង់ជីវិតដែលសាមញ្ញទៅជាអវយវះដែលស្មុគស្មាញ។ ការវិវត្តន៏ទាំងនេះគឺមិនមានចំណុចចាប់ផ្តើមនិងចំណុចទីបញ្ចប់ឡើយ ហើយផ្លាស់ប្តូរទៅតាមទំរង់ហេតុបច្ច័យរបស់ធម្មជាតិ ។

ឭ. *អ្នកនិយាយថាគ្មានភស្តុតាងការមានអាទិទេពពិតប្រាកដ។ ចុះអំពីអព្ភូតហេតុទាំងឡាយ?*

ទិ. មានមនុស្សជាច្រើនជឿថាអព្ភូតហេតុទាំងឡាយជាភស្តុតាងនៃវត្តមានអាទិទេព។ យើងឮការអះអាងដែលគួរអោយអស្ចារ្យថាគេបានព្យាបាលមនុស្សអោយជាពីឈឺ តែយើងមិនដែលបានទទួលការពិសោធន៏យ៉ាងសេរីពីក្រុមមន្ត្រីពេទ្យឬសល្យពេទ្យ (ពេទ្យវះកាត់)សោះ។

ហើយឮសេចក្តីរាយការណ៍ចាស់ៗថា មានអ្នកខ្លះត្រូវបានជួយជីវិតដោយភាពអស្ចារ្យពីគ្រោះមហន្តរាយ តែយើងមិនដែលឃើញផ្ទាល់នឹងភ្នែកនូវហេតុការណ៍អ្វីដែលគេឧបមាថាបានកើតឡើង។ យើងឮពាក្យចចាមអារាមថាការបួងសួងបានពុះព្រែកទៅរកខ្លួនមនុស្សឈឺ ឬជួយតម្រឹងដែលពុកផុយ តែយើងមិនដែលឃើញគេឆ្លុះដោយពន្លឺអ៊ុលត្រាសោរឬបានទទួលការពន្យល់បញ្ជាក់ពីវេជ្ជបណ្ឌិតឬគ្រូពេទ្យណាមួយសោះ។ ការអះអាងដ៏មោះមុតនេះ ជាពាក្យចចាមអារាមនិងដំណឹងពីបុរាណនាយ មិនមានដាក់បង្ហាញភស្តុតាងច្បាស់លាស់ណាមួយ ហើយភស្តុតាងច្បាស់លាស់ខាងបដិហារពិតជាកំរមានណាស់។ ទោះជាយ៉ាងណា ពេលខ្លះវត្ថុដែលមិនអាចពន្យល់បានក៏អាចកើតឡើង ហេតុការណ៍ដែលគេមិនបានគិតទុកជាមុនក៏អាចលេចធ្លោរឡើងបាន។តែជាអសមត្ថភាពរបស់យើងទេដើម្បីពន្យល់ហេតុការណ៍ដូច្នេះមិនមែនចង្អុលបញ្ជាក់ពីការមានតួអាទិទេពពិតនោះទេ។ វាចង្អុលបញ្ជាក់ប្រាប់យើងច្បាស់ថាចំណេះដឹងរបស់យើងគឺមានមិនគ្រប់គ្រាន់។ មុនពេលពេទ្យសម័យថ្មីមានការអភិវឌ្ឍន៍ ពេលមនុស្សមិនដឹងអំពីអ្វីជាសាហេតុនៃជំងឺ មនុស្សក៏នាំគ្នាជឿថាអាទិទេពអង្គតែមួយឬអាទិទេពច្រើនអង្គបញ្ជូនមេរោគជំងឺមកដើម្បីដាក់ទោសទណ្ឌកម្ម។ ឥឡូវនេះយើងដឹងថាតើអ្វីជាសាហេតុនៃជំងឺទាំងនោះ ហើយពេលយើងឈឺយើងនឹងលេបថ្នាំ។ ក្នុងពេលដែលចំណេះដឹងរបស់យើងអំពីលោកមានការអភិវឌ្ឍន៍ច្រើនឡើងយើងអាចនឹងយល់នូវអ្វីដែលជាសាហេតុនូវអព្ភូតហេតុដែលមិនអាចយល់បានដូចដែលឥឡូវនេះយើងអាចយល់នូវអ្វីដែលជាសាហេតុនៃជំងឺនោះ ។

ម. *តែមនុស្សជាច្រើនជឿលើតួអង្គអាទិទេពរូបរាងផ្សេងៗ នោះវាពិតជាមានពិត។*

ទ. មិនពិតទេ។ មានពេលមួយជាពេលដែលមនុស្សជឿថាពិភពលោកមានរាងសំប៉ែត តែពួកគេទាំងអស់នោះជឿខុស។ ចំនួនមនុស្សដែលជឿលើការគិតណាមួយគឺគ្មានរង្វាស់វាស់

សេចក្តីពិតឬសេចក្តីមិនពិតនៃគំនិតនោះទេ។ វិធីតែម្យ៉ាងយើងអាចប្រាប់ថាតើការគិតនោះពិតឬមិនពិតដោយការសំឡឹងមើលហេតុការណ៍ពិតទាំងឡាយ ហើយត្រួតពិនិត្យនូវភស្តុតាងនោះ។

ស.ដូច្នេះបើពុទ្ធសាសនិកជនមិនជឿលើអាទិទេពទាំងឡាយតើពុទ្ធសាសនិកជនជឿទៅលើអ្វី?

ទ. យើងមិនជឿលើអាទិទេពពីព្រោះយើងជឿលើមនុស្ស។ យើងជឿថាមនុស្សម្នាក់ៗគឺមានតំលៃនិងមានសារៈប្រយោជន៍ ដែលមនុស្សទាំងអស់នោះមានសក្តានុពលដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯងអោយក្លាយជាព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាម្ចាស់បាន ដែលព្រះអង្គជាមនុស្សដែលបានបំពេញខ្លួនឯងអោយមានលក្ខណៈគ្រប់បរិបូរទាំងអស់។ យើងជឿថាមនុស្សលោកអាចជុះនូវអវិជ្ជានិងភាពគ្មានហេតុផលបានឆាប់រហ័ស ហើយឃើញវត្ថុគ្រប់យ៉ាងដូចដែលពួកគេឃើញថាពិតដូច្នោះ។ យើងជឿថាការប្រកាន់ខ្លួន សេចក្តីខឹង ការឈ្នានីស និងការច្រណែនឥន្ទាអាចផ្លាស់ប្តូរបានដោយករុណាធម៌ ការអត់ធន់ ការទំនុកបំរុងគ្នា និងការមានសន្តានចិត្តល្អ។ យើងជឿថាទាំងអស់នេះគឺស្ថិតលើស្មារតីរបស់មនុស្សម្នាក់ៗប្រសិនបើគេមិនប្រមាទ ទាំងបានដឹកនាំនិងគាំទ្រដោយពុទ្ធបរិស័ទល្អៗទាំងឡាយ ហើយញ៉ាំងស្មារតីអោយយល់បានតាមពុទ្ធភាសិតដូចដែលព្រះពុទ្ធអង្គត្រាស់ថា *មានតែខ្លួនជាទីពឹងនៃខ្លួន អ្នកដទៃមិនអាចជាទីពឹងដល់យើងបានឡើយ។ អ្នកត្រូវតែដើរនៅលើមាគ៌ាដោយខ្លួនឯង តថាគតគ្រាន់តែជាអ្នកចង្អុលបង្ហាញផ្លូវអោយដើរតែប៉ុណ្ណោះ* ទីឃនិកាយ ១៦៥

ភាគ ៤
និច្ចសីល ឬ សីល៥

ចុ. *សាសនាផ្សេងៗចាប់យកគំនិតត្រូវឬខុសពីបញ្ញត្តិទាំងឡាយរបស់អាទិទេពមួយអង្គឬច្រើនអង្គ។ អ្នកជាពុទ្ធសាសនិកជនដែលមិនជឿលើអាទិទេព ដូច្នេះតើអ្នកដឹងសេចក្តីត្រូវពីសេចក្តីខុសបានយ៉ាងណា?*

ទំ. សេចក្តីត្រិះរិះទាំងឡាយណា បើនិយាយឬប្រព្រឹត្តដែលមានឫសគល់ពីលោភះ ទោសះ និងមោហះ ហើយវានាំអោយឆ្ងាយចាកពីព្រះនិព្វានគឺជាអំពើអាក្រក់ ហើយការត្រិះរិះណាមួយទោះនិយាយឬប្រព្រឹត្តដែលមានឫសគល់ចេញមកពីការធ្វើទាន មេត្តាករុណាធម៌ និងបញ្ញា ហើយអំពើនោះជួយសំអាតផ្លូវទៅរកព្រះនិព្វាន នោះហៅថាអំពើល្អ ។ ដើម្បីដឹងនូវអ្វីត្រូវឬខុស សំរាប់សាសនាដែលយកព្រះអាទិទេពជាធំ អំពើល្អនិងអាក្រក់អ្នកដទៃជាអ្នកកំណត់អោយអ្នក។ តែសំរាប់សាសនាដែលយកមនុស្សជាធំ ដូចជាព្រះពុទ្ធសាសនាស្គាល់នូវអ្វីខុស អ្វីត្រូវ គឺអ្នកត្រូវតែអភិវឌ្ឍន៍ការភ្ញាក់រលឹកនិងការយល់ដោយខ្លួនឯងអោយបានស៊ីជំរៅ។ ហើយចរិយធម៌ដែលស្ថិតលើការយល់ដឹងជានិច្ចជាកាលរឹងមាំជាងចរិយធម៌ដែលស្ថិតលើការបញ្ជាពីអ្នកដទៃ ។

ដូច្នេះ ដើម្បីដឹងនូវអ្វីដែលត្រូវនិងអ្វីដែលខុស ពុទ្ធសាសនិកជនសំឡឹងមើលទៅលើបញ្ហាបីយ៉ាងគឺចេតនា ផលដែលកើតលើបុគ្គលនោះផ្ទាល់និងផលដែលកើតលើអ្នកដទៃ។ ប្រសិនបើចេតនាល្អ (ដែលមានឫសគល់មកពីការសង្គ្រោះ ការស្រឡាញ់អាណិត និងបញ្ញា) តែបើវាជាការជួយខ្លួនឯង (ជួយខ្ញុំឱ្យចេះបរិច្ចាគកាន់តែច្រើន អោយចេះអាណិតស្រឡាញ់កាន់តែច្រើន និងអោយមានបញ្ញាកាន់តែច្រើន) ពេលនោះកម្មនិងការប្រព្រឹត្តរបស់ខ្ញុំ

គឺត្រឹមត្រូវ ល្អនិងមានសីលធម៌។ តាមពិតមានរឿងប្លែកៗគ្នាច្រើនណាស់ចំពោះរឿងនេះ។ ជួនកាលខ្ញុំប្រព្រឹត្តដោយចេតនាល្អបំផុតតែវាមិនបានប្រយោជន៍ទាំងខ្លួនខ្ញុំនិងអ្នកដទៃ។ ជួនកាលចេតនារបស់ខ្ញុំគឺឆ្ងាយពីសេចក្តីល្អ តែអំពើរបស់ខ្ញុំជួយអ្នកដទៃរហូត។ ជួនកាលខ្ញុំធ្វើដោយប្រាសចាកបំណងល្អហើយការធ្វើរបស់ខ្ញុំបានជួយខ្ញុំ តែអាចនឹងធ្វើអោយប៉ះទង្គិចអាក្រក់ដល់អ្នកដទៃខ្លះ។ ក្នុងករណីនេះ អំពើរបស់ខ្ញុំគឺច្របូកច្របល់គ្នាគឺការផ្សំគ្នានូវអំពើល្អនិងអំពើដែលមិនសូវល្អ។ ពេលចេតនាអាក្រក់ហើយអំពើនោះមិនជួយទាំងខ្លួនឯងផងនិងអ្នកដទៃផង អំពើបែបនោះគឺអាក្រក់។ តែពេលចេតនារបស់យើងល្អហើយអំពើរបស់យើងធ្វើប្រយោជន៍ឱ្យខ្លួនឯងផងនិងអ្នកដទៃផង អំពើនោះគឺពិតជាអំពើល្អទាំងស្រុង។

ប្ុ. *ដូច្នេះ តើព្រះពុទ្ធសាសនាមានក្រមសីលធម៌ទេ?*

ទិ. បាទមាន! សីល៥គឺជាសីលធម៌មូលដ្ឋានរបស់ពុទ្ធបរិស័ទ។ សីលទី១គឺជៀសវាងពីការសំឡាប់ឬធ្វើទុក្ខបុកម្នេញសត្វទាំងឡាយ។ សីលទី២គឺវៀរចាកការលួចទ្រព្យគេ សីលទី៣គឺវៀរចាកការប្រព្រឹត្តខុសផ្លូវកាម សីលទី៤គឺវៀរចាកការនិយាយកុហក់ និងសីលទី៥គឺវៀរចាកការផឹកទឹកស្រវឹង និងសេពថ្នាំញៀន។

ប្ុ. *តែតាមពិតវាជាការល្អដែលត្រូវសំឡាប់នៅពេលខ្លះ។ ឧទាហរណ៍ដូចជាសំឡាប់សត្វល្អិតដែលចំឡងមេរោគ ឬក៏អ្នកខ្លះនឹងមកសំឡាប់យើង?*

ទិ. វាជាការល្អសំរាប់អ្នក។ តែតើវត្ថុឬក៏មនុស្សនោះជាអ្វី?។ ពួកគេប្រាថ្នាចង់មានជីវិតដូចអ្នកដែរ។ ពេលអ្នកសំរេចចិត្តសំឡាប់សត្វដែលចំឡងមេរោគ ចេតនារបស់អ្នកគង់នឹងរួមផ្សំជាមួយការជួយខ្លួនឯង (ល្អ) ហើយនឹងជាប្រតិកម្មអាក្រក់ (អាក្រក់)។ អំពើនេះនឹង

ផ្តល់ប្រយោជន៏សំរាប់ខ្លួនអ្នក (ល្អ) តែជាក់ស្តែងវាមិនផ្តល់ប្រយោជន៏ដល់សត្វល្អិតនោះ (អាក្រក់)។ ដូច្នេះពេលនោះជាពេលចាំបាច់របស់អ្នកដែលត្រូវតែសំឡាប់ តែវាក៏មិនអាចធានាថាត្រូវទាំងស្រុងដែរ។

ឬ. *អ្នកជាពុទ្ធសាសនិកជនដែលអោយតំលៃខ្លាំងណាស់ទៅលើស្រមោចនិងសង្កើច។*

ទិ. ពុទ្ធសាសនិកជនព្យាយាមអភិវឌ្ឍន៏មេត្តាធម៏ដែលនឹងមិនមានការរើសអើង និងរាប់អានស្មើភាពគ្នា។គេមើលឃើញពិភពលោកប្រដូចជាចង្កោមមូលមួយដែលម្នាក់ៗនិងសត្វលោកទាំងអស់មានទីកន្លែងនិងមុខនាទីរៀងៗខ្លួន។ ពួកគេជឿថាគួរប្រយ័ត្នប្រយែងអោយខ្លាំងឡើងមុននឹងតុល្យភាពស្រស់បំព្រងនៃធម្មជាតិត្រូវគេបំផ្លាញឬធ្វើអោយចលាចល។ គ្រាន់តែក្រលេកមើលវប្បធម៏ទាំងអស់នោះដែលសង្កត់ធ្ងន់ទៅលើការបំផ្លាញធម្មជាតិដើម្បីបំពេញចំណង់ ច្របាច់យកគ្រប់ដំណក់ពីធម្មជាតិដោយឥតមានដាក់បំពេញវិញឡើយ មានតែយកឈ្នះនិងកាត់បន្ថយវា។ គេបានជាន់ឈ្លីដល់ធម្មជាតិ។ អាកាសគ្រប់កន្លែងបានកំពុងក្លាយជាពិស ទឹកស្ទឹងត្រូវល្អក់កខ្វក់ឬក៏រីងស្ងួត ពូជសត្វល្អៗជាច្រើនកំពុងបាត់ពូជ ជួរភ្នំទាំងឡាយត្រងោលហើយច្រោះដាច់ពីគ្នា។ សូម្បីអាកាសធាតុក៏ផ្លាស់ប្តូរ។ ប្រសិនបើមនុស្សយកចិត្តទុកដាក់បន្តិចក្នុងការកាប់គាស់ បំផ្លាញនិងសំឡាប់ ស្ថានការណ៏ដែលគួរអោយភ័យខ្លាចនេះនឹងមិនកើតមានឡើយ។ យើងទាំងអស់គ្នាគួរព្យាយាមបន្តុះការគោរពន្ធូវជីវិតសត្វឱ្យខ្លាំងជាងនេះបន្តិច។ នេះគឺជាអ្វីដែលសិក្ខាបទទី១បញ្ជាក់ដល់យើង។

ឬ. *សិក្ខាបទទី៣បញ្ជាក់ថាយើងគួរចៀសវាងការប្រព្រឹត្តខុសផ្លូវភេទតើអ្វីគឺការប្រព្រឹត្តខុសផ្លូវភេទ?*

ទិ. បើយើងប្រើកល់វិធី គំរាមខាងសតិអារម្មណ៏ឬបង្ខិតបង្ខំនរណាម្នាក់អោយរួមភេទ

ជាមួយយើង នេះគឺការប្រព្រឹត្តខុសផ្លូវភេទ។ មនុស្សចិត្តសាវ៉ាក៏ជាលក្ខណះការប្រព្រឹត្តខុសផ្លូវភេទព្រោះពេលយើងរៀបការយើងសន្យាភរិយាយើងថា យើងនឹងភក្តីភាពជាមួយគេ។ ពេលយើងប្រព្រឹត្តក្បត់ចិត្តគឺយើងមិនគោរពកិច្ចសន្យាយើងហើយក្បត់នូវពាក្យសច្ចះ។ រួមភេទអាចជាការបញ្ចេញនូវសេចក្តីស្នេហា និងនៅរួមគ្នារវាងមនុស្សពីរនាក់ ហើយជាពេលដែលវ៉ាផ្តល់អោយយើងនូវសុខមាលភាពផ្លូវអារម្មណ៍និងផ្លូវចិត្ត។

ឞុ. *ការរួមភេទមុនពេលរៀបអាពាហ៏ពិពាហ៏ជាប្រភេទការប្រព្រឹត្តខុសផ្លូវភេទទេ?*

ទិ. ទេ ប្រសិនបើជាការយល់ព្រមរវាងគូរទាំងពីរ។ យ៉ាងណាក៏ដោយយើងមិនគួរបំភ្លេចផងដែរនូវតួនាទីរបស់សិរីរវិទ្យានៃការរួមភេទជាការផលិត ហើយប្រសិនបើស្ត្រីដែលមិនទាន់បានរៀបការមានផ្ទៃពោះ វ៉ាអាចបង្កជាបញ្ហាធំដើម្បីដោះស្រាយ។ មនុស្សដែលមានគំនិតនិងយល់ការងារជាច្រើនគិតថាវ៉ាគួរតែចៀសវាងការរួមភេទរហូតដល់ក្រោយថ្ងៃរៀបការ។

ឞុ. *ចុះអំពីការនិយាយកុហក់? តើយើងអាចរស់នៅបានទេបើយើងគ្មានការកុហក់?*

ទិ. បើវ៉ាពិតជាមិនអាចគេចវេះនិយាយកុហក់បាននៅក្នុងសង្គម ឬធ្វើជំនួញ មូលគំនិតដ៏រលួយស្អុយនិងគួរអោយខ្លាចដូច្នោះគួរនឹងផ្លាស់ប្តូរចេញ។ ពុទ្ធបរិស័ទគឺជាបុគ្គលដែលដោះស្រាយនូវការប្រព្រឹត្តផ្សេងៗប្រកបដោយការយកចិត្តទុកដាក់អំពីបញ្ហាទាំងឡាយ ដោយព្យាយាមធ្វើខ្លួនជាមនុស្សមានភាពស្មោះត្រង់និងគួរអោយជឿទុកចិត្តបាន។

ឞុ. *ប្រពៃរ៍ណាស់! ចុះអំពីការផឹកទឹកស្រវឹង? តាមពិតផឹកបន្តិចបន្តួចមិនខុសអ្វីមែនទេ?*

ទិ. មនុស្សមិនមែនផឹកដើម្បីភ្លក់រស់ជាតិនោះទេ។ ពេលអង្គុយផឹកតែម្នាក់ឯងជាការផឹក

ដើម្បីបន្ធូរភាពតានតឹងហើយពេលពួកគេផឹករួមគ្នាច្រើនជានិច្ចជាកាលជាការផឹកដើម្បីសង្គម ទោះបីផឹកតិចក៏ធ្វើអោយបាត់សតិនិងបំផ្លាញភាពចងចាំក្នុងខ្លួនដែរ។ ការផឹកច្រើននឹងនាំឱ្យប៉ះទង្គិចការវិនាសអន្តរាយធំៗ។

ឬ. *ផឹកតិចតួចអាចនឹងមិនខុសសីលមែនទេ? ព្រោះវាបន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ។*

ទិ. មែនហើយ យើងផឹកបន្តិចបន្តួចហើយបើអ្នកមិនអាចបដិបត្តិសូម្បីបន្តិចបន្តួចបានផង ការប្រព្រឹត្តនិងវិធីដោះស្រាយរបស់អ្នកគឺមិនរឹងប៉ឹងគ្រប់គ្រាន់ទាល់តែសោះមែនទេ?។

ឬ. *សីល៥គឺអវិជ្ជមាន។ សិក្ខាបទទាំងឡាយហាមប្រាមអ្នកមិនអោយធ្វើអ្វីសោះ គេហាមអ្នកមិនអោយធ្វើអ្វីសោះឡើយ។*

ទិ. សីល៥ជាសីលធម៌របស់ពុទ្ធបរិស័ទថ្នាក់មូលដ្ឋាន។វាមិនមែនហាមប្រាមគ្រប់យ៉ាងនោះទេ។ យើងចាប់ផ្ដើមដោយការទទួលស្គាល់នូវការប្រព្រឹត្តអាក្រក់របស់ខ្លួនឯងហើយព្យាយាមបំបាត់វាចេញ។ នោះគឺអ្វីដែលសីល៥មាន។ បន្ទាប់ពីយើងឈប់ធ្វើអាក្រក់ពេលនោះយើងចាប់ផ្ដើមធ្វើល្អ។ ជាឧទាហរណ៍ដូចជាពាក្យសំដីជាដើម។ ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ត្រាស់ថាយើងអាចចាប់ផ្ដើមពីវៀរចាកការនិយាយកុហក់។ បន្ទាប់មកយើងគួរនិយាយតែពាក្យពិតនិយាយពីរោះនិងសមរម្យ ហើយនិយាយត្រូវតាមកាល។ ព្រះពុទ្ធអង្គត្រាស់ថា

បោះបង់ការនិយាយកុហក់ចោល អ្នកនឹងក្លាយជាអ្នកនិយាយពាក្យពិត គួរអោយជឿមានសច្ចះភាព យកជាការបាន គេមិនបានបោកប្រាស់មនុស្សលោក។ បោះបង់ការនិយាយពាក្យញុះញង់ គេនឹងមិនយករឿងអ្នកនោះមកនិយាយទីនេះ និងមិនយករឿងរបស់អ្នកនេះ

ទៅនិយាយទីនោះព្រោះជាហេតុធ្វើអោយគេបែកបាក់គ្នាបាន។ គេនិយាយផ្សះផ្សាពួក ទាំងនោះដែលបែកបាក់គ្នា ហើយជួយត្រេកអរនៅពេលឃើញអ្នកនោះត្រូវគ្នាល្អ។ អ្នកដទៃត្រូវរួមរ័ត្នគ្នាជាសេចក្តីរីករាយរបស់អ្នក គេសាមគ្គីគ្នាជាការពេញចិត្តរបស់អ្នក គេស្រុះស្រួលគ្នាជាករុណាធម៌របស់អ្នក នេះជាប្រសិទ្ធិភាពសំដីត្រូវរបស់អ្នក។ បោះបង់ចោលពាក្យអាសអាភាស ពាក្យសំដីគាត់មិនគ្រោតគ្រាត ពីរោះស្តាប់ ទទួលយកបាន ត្រជាក់ដល់បេះដូងជ្រាលជ្រៅ អ្នកទាំងឡាយនឹងចូលចិត្តអ្នក។ បោះបង់ពាក្យនិយាយ រោយរាយឥតប្រយោជន៍ ទោះត្រូវពេល ត្រូវចំណុច ត្រូវតាមធម៌និងវិន័យ។ គេគួរនិយាយពាក្យមានតំលៃ ត្រូវតាមកាល មានហេតុផល ជាពាក្យសុភាសិត និងត្រូវតាមសេចក្តីរឿង ។

ភាគ ៥
ការកើតម្តងទៀត

ឫ. *តើពួកសត្វលោកទាំងអស់កើតមកពីណា ហើយពេលពួកគេស្លាប់ទៅកើតនៅទីណា?*

ទិ. មានចំឡើយបីដែលអាចឆ្លើយបានចំពោះសំណួរនេះ។ អ្នកទាំងនោះដែលជឿលើឯកាទិទេពឬពហុអាទិទេពជាធម្មតាអះអាងថាមុនពេលកើតមានបុគ្គលម្នាក់ប្រុសឬស្រីមិនទាន់មានដូចសព្វថ្ងៃទេ ក្រោយមកប្រុសឬក៏ស្រីមានជីវិតឡើងបានដោយសារបំណងព្រះអាទិទេព។ ខ្លួនគាត់ឬខ្លួននាងរស់រានមានជីវិតមកដល់ពេលនេះ អាស្រ័យធ្វើតាមនូវអ្វីដែលគេជឿហើយបដិបត្តិសំរាប់ជីវិតរបស់គេ ពួកគេក៏កើតផងដែរក្នុងឋានសួគ៌ាឬឋាននរក។ មានអ្នកផ្សេងៗទៀតដូចជាអ្នកមនុស្សវិទ្យា អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រ ដែលអះអាងថាបុគ្គលម្នាក់ៗកើតមានជីវិតអាស្រ័យទៅលើសាហេតុធម្មជាតិ មានជីវិតហើយបន្ទាប់មកក៏ស្លាប់ មិនមានអ្វីសេសសល់ទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនទទួលស្គាល់ផងដែរនូវការពន្យល់ទាំងនេះ។ បញ្ហាទី១បង្កើតជាបញ្ហាចរិយធម៌ច្រើន។ បើអាទិទេពល្អៗពិតជាបានបង្កើតពួកយើងម្នាក់ៗ វាពិបាកនឹងពន្យល់ថាហេតុអ្វីបានជាមនុស្សភាគច្រើនវិកលវិការគួរអោយខ្លាច ឬហេតុអ្វីក្មេងចំនួនជាច្រើនខុសគេតាំងពីកំណើត ហើយនៅតែមានដូច្នេះ។ បញ្ហាមួយទៀតជាមួយនឹងការពន្យល់ដោយពួកជឿលើអាទិទេព គឺថាវាហាក់បីដូចជាអយុត្តិធម៌ដែលមនុស្សទទួលរងទុក្ខវេទនាក្នុងខ្លួន ក្នុងឋាននរកអស់ពេល៦០,៧០ឆ្នាំពីព្រោះតែការមិនជឿឬអសីលធម៌។ ដូចគ្នាដែរ អ្នករស់នៅប្រកបដោយសីលធម៌៦០,៧០ឆ្នាំ ហាក់ដូចជាទទួលសិទ្ធិទៅកើតទៅសោយសុខនៅឋានសួគ៌ាបានតិចតួចណាស់ សំរាប់អ្វីដែលបុគ្គលប្រុសស្រីនោះបានធ្វើក្នុងកំឡុងរស់នៅក្នុងឋានមនុស្ស។

ការពន្យល់ទីពីរគឺអាចល្អជាងទីមួយនិងមានភស្តុតាងជាវិទ្យាសាស្ត្រជាងមុនដើម្បីគាំទ្រ តែនៅសល់សំណួរសំខាន់ៗជាច្រើនដែលនៅមិនទាន់ឆ្លើយ។ តើអព្ភូតហេតុអ្វីដែលស្មុគស្មាញយ៉ាងខ្លាំងដូចជាវិញ្ញាណអាចវិវត្តពីការជួបកោសិការពីរដ៏សាមញ្ញ ទឹកកាមហើយនឹងពងញាស់។ហើយឥឡូវនេះការសិក្សាខាងចិត្តវិស័យជាសាខាដែលទទួលស្គាល់ដោយវិទ្យាសាស្ត្រ អព្ភូតហេតុនៃទូរវេទន៍គឺលំបាកខ្លាំងឡើងដើម្បីតំរូវទៅនឹងរូបបែបខាងវត្ថុវិស័យនៃសភាវះចិត្ត។

ឬ. *តើចិត្តចេញពីមនុស្សម្នាក់ទៅមនុស្សម្នាក់ទៀតបានយ៉ាងណា?*

ទិ. គិតអំពីអ្វីមួយប្រដូចទៅនឹងរលកវិទ្យុ។ រលកវិទ្យុដែលមិនកើតឡើងពីពាក្យសំដីឬតន្ត្រី តែជាកំឡាំងក្នុងរលកប្រដេញចង្វាក់ខុសគ្នា ដែលជំរុញតពីមួយទៅមួយ ហោះហើរឆ្លងកាត់ស្រទាប់បរិយាកាស ហើយដាច់ចេញ និងជ្រៀតចូលដោយគ្រឿងទទួលពីកន្លែងដែលជាកន្លែងផ្សាយចេញជាពាក្យពេចន៍និងតូរតន្ត្រី។ វាក៏ដូចគ្នាដែរជាមួយនឹងចិត្ត។ ពេលស្លាប់ទៅកំឡាំងចិត្តហោះហើរឆ្លងកាត់ស្រទាប់បរិយាកាស គឺរសាត់ចេញនិងរសាត់ចូលដោយពងញាស់ដែលល្អ។ ទារកក្នុងស្បូនធំធាត់ឡើង វាតំកល់ខ្លួនឯងចំកណ្តាលជាខួរក្បាលជាកន្លែងដែលក្រោយមកផ្សាយចេញខ្លួនឯងក្លាយជាខ្លួនមនុស្សថ្មីឡើង។

ឬ. *តើមនុស្សម្នាក់ៗសុទ្ធតែកើតកំណើតជាមនុស្សទាំងអស់គ្នាឬ?*

ទិ. ទេ, មានភពច្រើនណាស់ដែលម្នាក់ៗអាចចាប់កំណើតឡើងវិញ។ មនុស្សខ្លះកើតក្នុងឋានសួគ៌ា អ្នកខ្លះកើតក្នុងឋាននរក អ្នកខ្លះកើតជាប្រេតនិងផ្សេងៗទៀត។ ឋានសួគ៌ាមិនមែនជាទីកន្លែងទេ តែជាអង្គប្រជុំសភាវះដែលម្នាក់ៗមានរូបកាយល្អិតនិងជាកន្លែងដែលចិត្ត

សោយសុខដ៏ប្រពៃរ៍។ សាសនាខ្លះព្យាយាមយ៉ាងខ្លាំងដើម្បីកើតក្នុងភពសួគ៌ាដែលជឿយ៉ាងខុសៗថាជាប្រជុំជីវិតអចិន្ត្រៃយ៍។

តែវាមិនដូច្នោះទេ។ ដូចគ្នានឹងលក្ខណ្ឌភពដទៃឋានសួគ៌ាគឺជាអនិច្ចំហើយពេលជីវិតមនុស្សម្នាក់ នៅឋាននេះបានបញ្ចប់ អ្នកនោះអាចកើតឡើងវិញម្តងទៀតជាមនុស្ស។ ដូចគ្នាដែរនរកក៏មិនមែនជាទីកន្លែង តែជាឋានមានពិតមួយដែលសត្វមានរូបកាយល្អិតហើយជាឋានដែលចិត្តជួបប្រទះតែភាពអន្ទះសារនិងសេចក្តីទុក្ខភ័យ។ ដូចគ្នា កើតជាប្រេតអត់ឃ្លានជាឋានពិតមួយដែលមានខ្លួនល្អិតហើយជាកន្លែងដែលចិត្តទ្រាំទុក្ខយូរអង្វែងដោយការញ៉ាំញីនៃការស្រេកឃ្លានហើយយូរអង្វែងណាស់។

ដូច្នេះសត្វកើតក្នុងសួគ៌ាសោយសុខ កើតជាសត្វនរកឬប្រេតសោយនូវទុក្ខ និងកើតជាមនុស្សសោយទុក្ខផងសុខផងផ្សំគ្នារហូត។ ដូច្នេះភាពខុសគ្នាសំខាន់រវាងឋានមនុស្សនិងឋានផ្សេងទៀតមានចំពោះលក្ខណះរាងកាយនិងការសោយសុខឬការសោយទុក្ខ។

ព្រះពុទ្ធសាសនាផ្តល់អោយការពន្យល់ដ៏គួរអោយពេញចិត្តបំផុតចំពោះមនុស្សកើតមកពីទីណា?ហើយស្លាប់ទៅ ទៅកើតទីណា?។ ពេលយើងស្លាប់ចិត្តវិញ្ញាណព្រមជាមួយចុតិចិត្តវិបាកកម្ម បុណ្យកុសល និងលក្ខណះវិស័យដែលបានអភិវឌ្ឍន៏និងកំណត់លក្ខណ្ឌជីវិត កសាងខ្លួនឯងឡើងវិញក្នុងកំណើតស៊ុតដែលមានលក្ខណះគ្រប់បរិបូរ។ ដូច្នេះ ការធំលូតលាស់របស់មនុស្សម្នាក់ៗ គឺកើតរលត់ហើយអភិវឌ្ឍន៏លក្ខណ្ឌខ្លួនឯងព្រមទាំងលក្ខណះផ្លូវចិត្តដែលត្រូវបានវិវត្តបន្តរហូត។ ហើយអាស្រ័យបរិដ្ឋានថ្មី រូបកាយម្នាក់ៗនឹងផ្លាស់ប្តូរដោយកំណត់ទៅតាមការព្យាយាមរបស់វិញ្ញាណ និងកំណត់កត្តាសំខាន់ទាំងឡាយដូចជាការសិក្សា តំណរពូជពីឪពុកម្តាយនិងសង្គម ហើយស្លាប់ម្តងទៀត រួចទៅចាប់កំណើតនៅក្នុងស៊ុតដែលមានលក្ខណះគ្រប់បរិបូរម្តងទៀត។ ការវិលវល់ស្លាប់និងកើតនេះនឹងបន្តរហូតលក្ខណ្ឌដែលបណ្តាលអោយ

ស្លាប់និងកើត គឺតណ្ហានិងអវិជ្ជាត្រូវបានបំផ្លាញ (បោសសំអាត)។ ពេលពួកគេបដិបត្តិរហូតដល់មិនកើតមកវិញម្តងទៀតព្រោះចិត្តសំរេចបាននូវធម៌ជាន់ខ្ពស់ហៅថា ព្រះនិព្វានហើយជាទិសដៅខ្ពស់បំផុតរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងជាគោលបំណងរបស់ជីវិត។

ឫ. *តើអ្វីដែលកំណត់នូវទីកន្លែងដែលយើងទៅកើត?*

ឆ. កត្តាសំខាន់បំផុត តែមិនមែនមានតែមួយទេ ដែលជះឥទ្ធិផលអោយយើងកើតម្តងទៀតហើយជីវិតប្រភេទណាដែលយើងត្រូវកើតគឺអាស្រ័យទៅលើកម្មរបស់យើង។ ពាក្យថាកម្មមានន័យថាអំពើហើយសំដៅទៅលើចេតនាកម្មរបស់យើង។ ន័យផ្សេងទៀតសំដៅទៅលើការកំណត់អំពើទាំងឡាយដែលយើងបានគិតនិងបានប្រព្រឹត្តក្នុងអតីតកាលកន្លងមក។ ដូចគ្នាដែរអ្វីដែលយើងគិតនិងប្រព្រឹត្តក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះនឹងមានឥទ្ធិពលក្នុងកំណើតនាពេលអនាគតខាងមុខទៀត។

មនុស្សដែលមានមេត្តាករុណានិងភាពសុចរិតទៀងត្រង់នឹងទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ឬមកកើតជាមនុស្សដែលបរិបូរទៅដោយភោគសម្បត្តិនិងសេចក្តីសុខ។ មនុស្សដែលកាចឃោរឃៅ ធ្វើអំពើបាបឬទុក្ខក្រវល់ក្រវាយនឹងទៅកើតក្នុងឋាននរកឬកើតជាមនុស្សដែលពោរពេញទៅដោយសេចក្តីទុក្ខវេទនា។ មនុស្សដែលបង្កើនចំណង់តណ្ហាមិនចេះចប់ បង្កើនចំណង់តណ្ហាខ្លាំងឡើយៗបន្តទៀត និងមហិច្ឆតាដែលពុះកញ្ជ្រោលខ្លាំង មិនចេះស្កប់ស្កល់ធ្វើអោយកើតម្តងហើយម្តងទៀតដូចជាប្រេតឬមនុស្សដែលជួបនូវសេចក្តីទុក្ខដោយការវិលវល់យូរអង្វែងប្រកបដោយតណ្ហាខ្លាំង។ យ៉ាងណាក៏ដោយទំលាប់ផ្លូវចិត្តគឺអភិវឌ្ឍន៍យ៉ាងខ្លាំងនូវជីវិតជាតិនេះហើយនឹងបន្តទៀតរហូតដល់ជាតិខាងមុខ។ ទោះបីយ៉ាងណាមនុស្សភាគច្រើនកើតជាមនុស្សម្តងទៀត។

ម. *ដូច្នេះបើជីវិតរបស់យើងត្រូវកំណត់ដោយកម្មរបស់យើង តើអាចដូរវាបានទេ?*

ឆ. តាមពិតយើងអាចប្ដូរបាន។ នោះគឺសាហេតុដែលជាជំហានមួយក្នុងចំណោមជំហានទាំងប្រាំបីឬអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨គឺសម្មាវាយាមៈ។ វាអាស្រ័យលើការជឿជាក់របស់យើងប្រើកំឡាំងព្យាយាមច្រើនប៉ុណ្ណានិងការតស៊ូក្រាញនៀលយ៉ាងណា។ តែវាជាសេចក្ដីពិតដែលមនុស្សខ្លះពឹងផ្អែកទៅលើបុណ្យដែលគេមានពីអតីតកាលតែម្យ៉ាង ដោយមិនព្យាយាមក្រាញនៀលផ្លាស់ប្ដូរវាព្រមទាំងធ្លាក់ខ្លួនជាជនរងគ្រោះនូវវិបាកកម្មដ៏អាក្រក់នេះ។ មនុស្សបែបនោះនឹងទទួលរងទុក្ខបន្តទៀតបើគេមិនប្ដូរទំលាប់អវិជ្ជមានរបស់គេ។ ទំលាប់អាក្រក់កាន់តែមានអាយុយូរអង្វែង សេចក្ដីលំបាកកាន់តែពិបាកនឹងផ្លាស់ប្ដូរ។ ពុទ្ធសាសនិកជនយល់ដូច្នេះ ហើយម្នាក់ៗអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯងព្រមទាំងគ្រប់ឱកាសទាំងអស់ដើម្បីកាច់បំបាក់សន្ដានផ្លូវចិត្តដែលមានវិបាកកម្មជាទុក្ខ និងអភិវឌ្ឍន៍ផ្លូវចិត្តដែលមានវិបាកជាសុខនិងជាមង្គល។ សមាធិគឺជាមធ្យោបាយមួយក្នុងចំណោមមធ្យោបាយទាំងឡាយបដិបត្តិដើម្បីសង្កត់ទំលាប់ផ្លូវចិត្តក្នុងខណៈកំពុងនិយាយ ឬវៀរចាកការនិយាយក្នុងរឿងណាមួយតែម្យ៉ាង និងកំពុងប្រព្រឹត្តឬវៀរចាកការប្រព្រឹត្តវិធីណាមួយតែម្យ៉ាង។ក្នុងមួយជីវិតរបស់ពុទ្ធសាសនិកជនគឺជាការព្យាយាមសំអាតនិងជំរះផ្លូវចិត្ត។ ជាឧទាហរណ៍ បើមានការអត់ធន់និងករុណាធម៌គឺជាផ្នែកត្រឹមត្រូវនៃចរិកលក្ខណះជីវិតជាតិមុនរបស់អ្នក ដូចជាឧប្បនិស្ស័យនឹងកើតឡើងម្ដងទៀតក្នុងជីវិតបច្ចុប្បន្ន។ បើឧប្បនិស្ស័យនេះត្រូវបានពង្រឹងនិងអភិវឌ្ឍន៍ក្នុងជាតិនេះ នឹងមានម្ដងទៀតកាន់តែខ្លាំងឡើងនិងសមរម្យថែមទៀតក្នុងជាតិខាងមុខ។ នេះស្ថិតលើកត្តាដែលអាចសង្កេតបានហើយសាមញ្ញបំផុត ដែលបានបង្កើតទំលាប់ពីយូរយារណាស់មកហើយ ដែលពិបាកកែប្រែបាន។

ឥឡូវនេះ ពេលអ្នកមានការអត់ធន់និងករុណាធម៌ វានឹងកើតឡើងចំពោះអ្នក ហើយអ្នកដទៃពិបាកនឹងបង្កបញ្ហាដល់អ្នក ហើយអ្នកជាមនុស្សមិនមានការចងកំហឹង មនុស្ស

ទាំងឡាយនឹងចូលចិត្តអ្នក ហើយជីវិតការរស់នៅរបស់អ្នកកាន់តែសុខឡើងៗ។

ឥឡូវយើងនឹងពិសោធន៏មើលឧទាហរណ៏មួយទៀត។ យើងគួរនិយាយថាអ្នកកើតមកជាតិនេះជាមួយនឹងឧប្បនិស័យអត់ធន់និងមានករុណាធម៏អាស្រ័យដោយអ្នកមានឧប្បនិស័យខាងផ្លូវចិត្តរបស់អ្នកកាលពីជាតិមុន។ តែនៅជាតិនេះអ្នកលះបង់ការពង្រឹងនិងអភិវឌ្ឍន៏ឧប្បនិស័យទាំងនេះ។ ឧប្បនិស័យទាំងនេះនឹងខ្សោយចុះជាបន្តបន្ទាប់ហើយរលប់រលាយបាត់ទៅព្រមទាំងអាចបាត់បង់ទៅទាំងអស់ក្នុងជាតិខាងមុខ។ខន្តីធម៏និងករុណាធម៏អាចចុះខ្សោយក្នុងករណីនេះ អាចប្រព្រឹត្តទៅបានទាំងជាតិនេះឬជាតិក្រោយ ការឡើងទោសះ សេចក្តីក្រោធនិងចិត្តយង់ឃ្នងអាចលាស់ធំឡើងនិងអភិវឌ្ឍន៏ទៀត ផ្តល់អោយពួកគេនូវជីវិតដែលគ្មានសេចក្តីសុខព្រោះតែឥរិយាបទដែលគេបង្កើតដូចនោះ។ យើងនឹងពិសោធន៏ឧទាហរណ៏ចុងក្រោយថែមមួយទៀត។ យើងគួរនិយាយថាអាស្រ័យដោយឧប្បនិស័យជាតិមុនរបស់អ្នក ពេលអ្នកមកកើតក្នុងជាតិនេះមានឧប្បនិស័យជាមនុស្សមានទោសះចរិកក្រោធខឹងងាយ ហើយអ្នកដឹងថាឧប្បនិស័យបែបនេះបណ្តាលអោយអ្នកមានសេចក្តីទុក្ខតែម្យ៉ាង ដូច្នេះអ្នកគួរតែព្យាយាមផ្លាស់ប្តូរវាចេញ។ អ្នកផ្លាស់ប្តូរវាដោយអារម្មណ៏ដែលវិជ្ជមាន។ បើអ្នកអាចកំចាត់វាចេញបានទាំងស្រុង ដែលអាចកំចាត់បានទាល់តែអ្នកព្យាយាម អ្នកនឹងបានជ្រះស្រឡះពីសេចក្តីទុក្ខដែលបណ្តាលមកពីទោសះចរិកនិងសេចក្តីក្រេវក្រោធ។ បើអ្នកអាចបន្ថយឧប្បនិស័យដូច្នេះបានតែបន្តិច វាអាចនឹងមានម្តងទៀតក្នុងជាតិក្រោយជាមួយនឹងសេចក្តីព្យាយាមច្រើនឡើងបន្តិច ហើយវាអាចត្រូវបានកំចាត់ចោលទាំងស្រុង អ្នកនឹងអាចរួចរំដោះពីសេចក្តីទុក្ខទាំងពួង

៩. *អ្នកបានពន្យល់ច្រើនអំពីការកើតម្តងទៀត តែតើមានភស្តុតាងណាមួយទេដែល បញ្ជាក់ថាយើងកើតម្តងទៀតក្រោយពីស្លាប់?*

ទិ. មិនមែនមានតែភស្តុតាងខាងវិទ្យាសាស្ត្រទេដែលគាំទ្រដល់ជំនឿការកើតថ្មីរបស់ពុទ្ធសាសនិកជនវាគឺពិតជាទ្រឹស្តីជីវិតក្រោយពីការស្លាប់ដែលមានភស្តុតាងឯទៀតគាំទ្រវា។មិនមានចំណិតភស្តុតាងណាបញ្ជាក់នូវភាពមានពិតនៃឋានសួគ៌ហើយនឹងភស្តុតាងសូន្យសុងក្រោយពេលយើងស្លាប់ដែរ។ ប៉ុន្តែ៣០ឆ្នាំចុងក្រោយនេះអ្នកស្រាវជ្រាវខាងចិត្តវិញ្ញាណកំពុងសិក្សាស្រាវជ្រាវពត៌មានដែលថាមនុស្សខ្លះចាំជាតិកំណើតខ្លួនឯងបាន។ឧទាហរណ៍ ក្នុងប្រទេសអង់គ្លេសក្មេងស្រីអាយុ៥ឆ្នាំបាននិយាយថានាងអាចចងចាំម្តាយនិងឪពុកម្នាក់ទៀតរបស់នាងហើយនាងនិយាយយ៉ាងជាក់ស្តែងអំពីអ្វីដែលហាក់ដូចជាហេតុការណ៍នៃជីវិតមនុស្សម្នាក់ផ្សេងទៀត។អ្នកសិក្សាស្រាវជ្រាវខាងចិត្តវិញ្ញាណបាននាំនាងចូលមកហើយសួរសំណួរជាច្រើនចំពោះអ្វីដែលនាងបានឆ្លើយ។ នាងនិយាយអំពីការរស់នៅក្នុងភូមិមួយច្បាស់លាស់ ដែលរឿងនោះកើតឡើងក្នុងប្រទេសអេស្ប៉ាញ៉ុល។ នាងបានប្រាប់ឈ្មោះភូមិ ឈ្មោះផ្លូវដែលនាងរស់នៅ ឈ្មោះញាតិជិតខាងរបស់នាង និងជីវិតរស់នៅប្រចាំថ្ងៃទីនោះដោយលំអិត។ នាងក៏បាននិយាយទាំងទឹកភ្នែកនូវសាហេតុដែលនាងឡានជល់របួសហើយស្លាប់ពីរថ្ងៃក្រោយមក។ នៅពេលភាពលំអិតនេះត្រូវបានត្រួតពិនិត្យ ពួកគេទទួលបានចំឡើយថាអ្វីដែលនាងនិយាយគឺជាសេចក្តីពិត។ មានភូមិនោះនៅក្នុងប្រទេសអេស្ប៉ាញ ព្រមទាំងឈ្មោះកូនដែលនាងបានប្រាប់។ មានផ្ទះមួយមានទំរង់ដូចដែលនាងបានអធិប្បាយនៅជាប់លេខផ្លូវដែលនាងបានប្រាប់ឈ្មោះ។ ភស្តុតាងច្រើនជាងនេះទៀត គឺមានស្ត្រីអាយុ២៣ឆ្នាំដែលរស់នៅក្នុងផ្ទះនេះបានត្រូវស្លាប់ដោយឧបទ្ទវហេតុដោយរថយន្តជល់កាលពី៥ឆ្នាំមុន។

ឥឡូវនេះ តើវាអាចពិតបានទេដែលក្មេងស្រីអាយុ៥ឆ្នាំក្នុងប្រទេសអង់គ្លេសដែលមិនដែលធ្លាប់ទៅប្រទេសអេស្ប៉ាញសោះដឹងអ្វីគ្រប់យ៉ាងអំពីទីនោះ? ហើយតាមពិតនេះគឺមិនមែន

ជាករណីតែមួយចំពោះរឿងនេះទេ។ លោកសាស្ត្រាចារ្យអៀនស្តេវិនសាន់នៃសកលវិទ្យាល័យ វើជិនញៀ មហាវិទ្យាល័យចិត្តសាស្ត្របានអធិប្បាយរាប់រយដងអំពីករណីមនុស្សដឹងជាតិនេះនៅក្នុងសៀវភៅរបស់គាត់។ គាត់ជាអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រដែលគេទទួលស្គាល់ច្រើនដែលការសិក្សា២៥ឆ្នាំអំពីមនុស្សចាំជាតិរបស់គាត់គឺមានភស្តុតាងដ៏ច្បាស់លាស់សំរាប់ទ្រឹស្តីចាប់កំណើតថ្មីរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា។

ឬ. *អ្នកនិយាយថា ការនិយាយអំពីបិសាចគឺជាអរឿងអរូបិយ៍។ តើការនិយាយអំពីការកើតម្តងទៀតមិនមែនជារឿងអរូបិយជំនឿនោះដែរឬទេ?*

ទិ. វចនានុក្រមកំណត់និយមន័យអរូបិយជំនឿថាជាជំនឿមួយដែលមិនស្ថិតលើហេតុផលឬព្រឹត្តិការណ៍តែមានទំនាក់ទំនងនឹងការគិតដូចជានៅក្នុងមន្តអាគម។ បើអ្នកអាចបង្ហាញខ្ញុំការសិក្សានូវការមានបិសាចពិតប្រាកដដែលសរសេរដោយអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រម្នាក់ ខ្ញុំនឹងទទួលយកជំនឿលើបិសាចថាមិនមែនជាអរូបិយជំនឿ។ តែខ្ញុំមិនដែលឮអំពីការសិក្សាស្រាវជ្រាវរឿងបិសាចណាមួយទេ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រដូចជាប្រក្រតីដែលមិនអើពើនឹងការសិក្សារឿងនេះ ដូច្នេះខ្ញុំអាចនិយាយថាគ្មានភស្តុតាងណាបញ្ជាក់ថាមានបិសាចនោះឡើយ។តែដូចដែលយើងទើបតែឃើញគឺមានភស្តុតាងពិតដែលបញ្ជាក់នូវចំងល់រឿងការកើតម្តងទៀតយ៉ាងពិតប្រាកដ។ ដូច្នេះបើជឿលើការកើតថ្មីទៀត យ៉ាងហោចណាស់សំអាងលើព្រឹត្តិការណ៏ជាក់ស្តែងខ្លះ វាមិនមែនជារឿងអរូបិយជំនឿឡើយ។

ឬ. *មែនហើយ តើមានអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រណាមួយដែលជឿទៅលើការកើតថ្មីម្តងទៀត?*

ទិ. ចំរើនពរ មាន។ ថូមម៉ាសហាក់ស្លេដែលជាអ្នកនាំយករបកគំហើញវិទ្យាសាស្ត្រទៅដាក់

ក្នុងប្រព័ន្ធសិក្សាចក្រភពអង់គ្លេសសតវត្សន៍ទី១៩ហើយជាអ្នកវិទ្យាសាស្ត្រទី១ដែលការពារទ្រឹស្តីរបស់ដាវិន ដែលជឿថាការអវតារគឺជាគំនិតដែលអាចទទួលយកបាន។ នៅក្នុងសៀវភៅដ៏ល្បីល្បាញរបស់លោក *វិវឌ្ឍនាការនិងបញ្ហាចរិយសាស្ត្រនិងអត្ថបទដទៃទៀត* គាត់និយាយថា

ក្នុងទ្រឹស្តីការប្តូរពីមួយទៅមួយ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ប្រភពរបស់វា ការកាក់ស្នានរបស់ព្រះពុទ្ធសាសនា និងព្រហ្មញ្ញសាសនាត្រូវបានគេរកឃើញយកមកពិនិត្យរួចហើយ ឧបករណ៍ការកកើតនោះជាការបញ្ជាក់នូវវិធីការប្តូរពីចក្រវាឡមកមនុស្សដែលអាចយកជាការបាន សំណើរអោយមានការចង្អុលបញ្ជាក់មានប្រសិទ្ធិភាពមិនតិចជាងទ្រឹស្តីដទៃទៀតទេ ហើយគ្មាននរណាបដិសេដធ៍ លើកលែងតែអ្នកគិតដ៏ក្រខ្វក់នឹងបដិសេធដ៏វាដោយសារតែភាពមិនទំនងជាប់មកជាមួយ។ ដូចគ្នានឹងទ្រឹស្តីវិវឌ្ឍនាការនោះឯង ដែលការប្តូរតំណែងពីមួយទៅមួយ របស់វាមានឫសគល់ស្ថិតក្នុងលោកនៃសេចក្តីពិត ហើយវាអាចជាការបញ្ជាក់ការគាំទ្រដូច្នេះ ជាមូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏អស្ចារ្យពីការផ្គូរផ្គងគ្នាដែលអាចយកជាការបាន ។

ដូចគ្នាដែរ *សាស្ត្រាចារ្យហ្គុស ស្ត្រោមប៊ើច* ជាអ្នកតារាវិទ្យាដ៏ល្បីល្បាញ ជាអ្នករូបវិទ្យា និងជាមិត្តភក្តិជាមួយលោកអៃស្តាញជនជាតិស្វីស បានរកឃើញនូវទ្រឹស្តីការកើតថ្មីដូចដែលអធិប្បាយថា *យោបល់គឺខុសគ្នាពីអ្វីដែលវិញ្ញាណមនុស្សអាចអវតារម្តងទៀតនៅលើផែនដីឬទេ។ ក្នុងឆ្នាំ១៩៣៦ ករណីដ៏សំខាន់មួយត្រូវបានគេសិក្សាយ៉ាងលំអិតហើយរាយការណ៍ដោយអាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាលឥណ្ឌា។ ក្មេងស្រីម្នាក់ (នាងសន្តិ ទេវី ពីដេលី) អាចអធិប្បាយដូចឃើញនឹងភ្នែកនូវជីវិតពីអតីតកាលរបស់នាង (នៅឯមុត្រា ចំងាយរាប់រយម៉ៃល៍ពីក្រុងដេលី) ដែលទើបតែចប់ទៅត្រឹមតែមួយឆ្នាំមុនពេលការកើតជាលើកទីពីររបស់នាង។ នាងបានប្រាប់ស្វាមីនិងកូនរបស់នាងនិងរៀបរាប់ពីផ្ទះព្រមទាំងប្រវត្តិជីវិត។ ក្រុមអ្នកសិក្សាស៊ើបអង្កេតបាននាំនាងទៅរកញាតិមិត្តដើមរបស់នាង ដែលបានបញ្ជាក់យ៉ាង*

ច្បាស់រាល់ការអះអាងរបស់នាង។ ក្នុងចំណោមការត្រឡប់ជាតិមកកើត ឥណ្ឌាត្រូវបានគេមើលឃើញថាជាកន្លែងសាមញ្ញធម្មតាវត្ថុដែលគួរអោយភ្ញាក់ផ្អើលសំរាប់ពួកគេក្នុងករណីនេះគឺព្រឹត្តិការណ៍ពិតជាច្រើនដែលក្មេងស្រីនេះបានចងចាំ។ ករណីនេះនិងការស្រដៀងគ្នាផ្សេងទៀតអាចត្រូវបានគេរាប់បញ្ចូលជាភស្តុតាងបន្ថែមទៀតសំរាប់ទ្រឹស្តីការចាំជាតិកំណើតដែលមិនត្រូវបានធ្វើអោយបាត់បង់ទៅនោះ ។

សាស្ត្រាចារ្យជូលៀន ហាក់ស្លេ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រជនជាតិអង់គ្លេសដ៏មានកិត្តិនាមដែលជាអគ្គនាយកនៃអង្គការយូនេស្កូជឿថាការកើតថ្មីពិតជាសមស្របទៅនឹងគំនិតខាងវិទ្យាសាស្ត្រ គ្មានអ្វីប្រឆាំងនឹងជីវិតខាងចិត្តវិញ្ញាណនៃបច្ចេកបុគ្គលដែលមានជីវិតជាអចិន្ត្រៃយ៍ក្នុងករណីខ្លះបន្ទាប់ពីការស្លាប់ ដូចគ្នានឹងសារដែលពិតជាគ្មានខ្សែភ្លើង ត្រូវបានផ្ញើរចេញដោយការធ្វើការយ៉ាងពិតប្រាកដក្នុងករណីជាក់ច្បាស់មួយ។តែវាគួរអោយចងចាំថាសារឥតខ្សែភ្លើងទាំងនេះ ពិតជាអាចក្លាយជាសារម្តងទៀតពេលវាមកតភ្ជាប់នឹងគ្រឿងទទួលដែលមានគ្រោងសាងជាវត្ថុនិងថ្មី។ដូច្នេះជាមួយនឹងការភាយចេញដែលអាចប្រព្រឹត្តទៅបានរបស់វិញ្ញាណវាមិនដែលគិតឬទទួលអារម្មណ៍របូតដល់វាករជារូបរាងម្តងទៀតក្នុងលក្ខណៈផ្សេងទៀត។ បុគ្គលិកលក្ខណៈរបស់យើងគឺពឹងផ្អែកទៅលើខ្លួនយើងដែលពិតជាមិនអាចគិតដល់ការមានជីវិតដែលអាចស្ថិតក្នុងលក្ខណៈរូបារម្មណ៍ពិតណាមួយដោយគ្មានប្រភេទនៃខ្លួនប្រាណ។ ខ្ញុំអាចគិតដល់វត្ថុខ្លះដែលត្រូវបានបញ្ជូនចេញដោយអាចទ្រទ្រង់សម្ព័ន្ធភាពដូចគ្នារវាងបុរសនិងស្ត្រីដូចគ្នានឹងសារគ្មានខ្សែភ្លើងដែរ បញ្ជូនទៅកាន់វត្ថុបន្លាស់សំរាប់ចិត្តវិញ្ញាណ ។

ទោះបីមនុស្សដែលស្គាត់ជំនាញខ្លាំងហើយចុះមកកាន់ផែនដីដូចជាអ្នកឧស្សាហកម្ម ហិនរី ហ្វ័ត ជនជាតិអាមេរិកាំង បានរកឃើញគំនិតការទទួលយករឿងការចាប់កំណើតថ្មី

ហ្វ៊តបានចាប់អារម្មណ៍ទៅនឹងគំនិតជឿរឿងការកើតថ្មីពីព្រោះការកើតថ្មីផ្តល់ឱកាសជាលើកទី២ ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ខ្លួនឯង ដែលខុសពីគំនិតទេវនិយមឬគំនិតវត្ថុនិយម។ ហិនរី ហ្វ៊តនិយាយថា

ខ្ញុំសំរបយកទ្រឹស្តីការត្រឡប់ជាតិពេលខ្ញុំអាយុ២៦ឆ្នាំ។ សាសនាមិនបានផ្តល់អ្វីឡើយចំពោះរឿងនេះ។ សូម្បីការងារក៏មិនអាចផ្តល់នូវភាពផ្អែតផ្អល់ដល់ខ្ញុំទាំងអស់ទេ។ ការងារគឺមានជីជាតិមិនគ្រប់គ្រាន់បើយើងមិនអាចប្រើប្រាស់បទពិសោធន៏ដែលយើងរួបរួមទុកក្នុងជីវិតមួយនាពេលអនាគត។ ពេលខ្ញុំរកឃើញការអវតារជីវិតវាហាក់ដូចជាខ្ញុំបានរកឃើញគំរោងចក្រវាឡដែលខ្ញុំជឿច្បាស់ថា មានឱកាសមួយដើម្បីបំពេញគំនិតរបស់ខ្ញុំ។ ពេលវេលានឹងមិនមានកំណត់ព្រំដែនទៀតទេ។ ខ្ញុំនឹងមិនជាទាសករចំពោះទ្រនិចនាឡិការទៀតទេ។ ភាពវាងវៃគឺបទពិសោធន៏។ អ្នកខ្លះគិតថាវាគឺជារង្វាន់ឬទេព្យកោសល្យ តែវាជាផល (វិបាក) នៃបទពិសោធន៏ដ៏យូរអង្វែងក្នុងជាតិជាច្រើន។ អ្នកខ្លះគឺមានវិញ្ញាណចាស់ជាងអ្នកដទៃ ហើយដូច្នោះគេដឹងច្រើនជាង។ ការរកឃើញនូវការអវតារធ្វើអោយចិត្តខ្ញុំស្ងប់។ បើអ្នកទទួលយកការថតការសន្ទនានេះ ចូរកំណត់ចំណាំវា ដូច្នេះអាចធ្វើអោយចិត្តរបស់មនុស្សបានស្ងប់។ ខ្ញុំគប្បីនឹងធ្វើទំនាក់ទំនងជាមួយអ្នកដទៃនូវភាពស្ងប់ស្ងាត់ ដែលទស្សនះរឿងជីវិតដ៏យូរអង្វែងផ្តល់អោយយើង ។

ដូច្នេះការប្រៀនប្រដៅរឿងការចាប់កំណើតក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាពិតជាមានភស្តុតាងខាងវិទ្យាសាស្រ្តខ្លះដែលគាំទ្រវា។ វាមានភាវៈពិតប្រាកដតាមហេតុបច្ច័យ ហើយវាធ្វើដំណើរនៅលើកំណាត់ផ្លូវវែងឆ្ងាយ ដើម្បីឆ្លើយនូវសំណួរទាំងឡាយដែលទ្រឹស្តីវត្ថុនិយមនិងទេវនិយមមិនអាចឆ្លើយតបបាន។

វាក៏ជាការសុខស្រួលខ្លាំងណាស់ផងដែរ។ អ្វីដែលអាក្រក់ជាងទ្រឹស្តីជីវិតដែលមិនផ្តល់អោយអ្នកនូវឱកាសទីពីរ គ្មានភ័ព្វសំណាងដើម្បីកែប្រែនូវកំហុសឆ្គងដែលអ្នកបានធ្វើក្នុងជាតិនេះ ហើយគ្មានពេលអភិវឌ្ឍន៏បន្ថែមនូវភាពជំនាញនិងលទ្ធភាពដែលអ្នកបានបីបាច់រក្សាក្នុងជីវិតនេះ។ តែតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធ បើអ្នកមិនបានសំរេចព្រះនិព្វានក្នុងជីវិតនេះទេ អ្នកនឹងមានឱកាសព្យាយាមម្តងទៀតក្នុងជាតិខាងមុខ។ បើអ្នកបានសាងកំហុសឆ្គងក្នុងជាតិនេះ អ្នកនឹងអាចធ្វើអោយត្រឹមត្រូវដោយខ្លួនឯងក្នុងជាតិខាងមុខ។ អ្នកនឹងអាចបានសិក្សាយ៉ាងពិតប្រាកដពីកំហុសឆ្គងរបស់អ្នក។ រឿងរ៉ាវទាំងឡាយដែលអ្នកមិនអាចធ្វើឬសំរេចបានក្នុងជីវិតនេះ អាចនឹងប្រែទៅជាល្អក្នុងជាតិខាងមុខ។ *តើពាក្យប្រៀនប្រដៅអ្វីក៏អស្ចារ្យម្លេះ!*

ភាគ ៦

សមាធិ

ម្ស. *តើអ្វីគឺសមាធិ?*

ទិ. សមាធិគឺជាការព្យាយាមខាងផ្លូវសតិមួយដើម្បីផ្លាស់ប្តូរនូវវិធីការធ្វើការរបស់ចិត្ត។ ពាក្យបាលីសមាធិគឺ ភាវនា ដែលមានន័យថា *ធ្វើអោយល្អតលាស់ ឬ អភិវឌ្ឍន៍* ។

ម្ស. *តើសមាធិមានសារៈប្រយោជន៍ទេ?*

ទិ. ចំរើនពរ មានសារៈប្រយោជន៍ណាស់។ មិនមានបញ្ហាថាយើងត្រូវការសេចក្តីល្អចំនួនប៉ុន្មានទេ បើយើងមិនអាចផ្លាស់ប្តូរសេចក្តីប្រាថ្នាដែលធ្វើអោយយើងប្រព្រឹត្តតាមតែចិត្តដែលមិនងាយកែប្រែបាន។ ឧទាហរណ៍ មនុស្សម្នាក់អាចនឹងដឹងខ្លួនថាគាត់គឺមិនមានសេចក្តីអត់ធន់ចំពោះភរិយារបស់គាត់ហើយគាត់អាចនឹងសន្យាខ្លួនឯងថា *ចាប់ពីពេលនេះតទៅខ្ញុំនឹងមិនជាមនុស្សទោសៈរហ័យទៀតទេ*។ ប៉ុន្តែមួយម៉ោងក្រោយមកគាត់អាចនឹងស្រែកគំហកដាក់ភរិយាគាត់យ៉ាងងាយបំផុត ពីព្រោះគាត់គ្មានសតិដឹងដោយខ្លួនឯង ទោសៈកើតឡើងដោយគាត់មិនដឹងរាំទាល់តែសោះ។ សមាធិជួយអោយអភិវឌ្ឍន៍សតិនិងថាមពលដែលត្រូវការដើម្បីកែប្រែទំរង់ទំលាប់ផ្លូវចិត្តដែលជ្រាបចូលមក ។

ម្ស. *ខ្ញុំបានឮថាសមាធិអាចគ្រោះថ្នាក់។ តើនេះជារឿងពិតមែនឬ?*

ទិ. ដើម្បីមានជីវិតយើងត្រូវការរសជាតិប្រៃ។ តែបើបរិភោគអំបិលមួយគីឡូក្រាម វាអាច

នឹងសំលាប់អ្នក។ ដើម្បីរស់នៅក្នុងលោកទំនើបថ្មីអ្នកត្រូវការរថយន្តតែបើអ្នកបើកមិនគោរពច្បាប់ចរាចរឬបើអ្នកបើកបរក្នុងពេលស្រវឹង រថយន្តនឹងក្លាយជាគ្រឿងយន្តគ្រោះថ្នាក់។ សមាធិគឺដូចនេះឯង វាសំខាន់ណាស់សំរាប់សុខភាពផ្លូវចិត្តរបស់យើងនិងជីវិតផាសុខប៉ុន្តែបើយើងបដិបត្តិក្នុងផ្លូវលីលានឹងបង្កបញ្ហាជាច្រើន។ មនុស្សខ្លះមានបញ្ហាដូចជាការធុញថប់ជីវិតសេចក្តីភិតភ័យឥតហេតុផលឬរោគព្រួយចិត្ត គេថាសមាធិជាឱសថព្យាបាលរោគនេះបានឆាប់រហ័ស។ ពួកគេចាប់ផ្តើមធ្វើសមាធិហើយជួនកាលបញ្ហារបស់ពួកគេកាន់តែអាក្រក់ឡើង។ បើអ្នកមានបញ្ហាដូច្នេះមែន អ្នកគួរតែស្វែងរកគ្រូដែលជំនាញៗហើយពេលក្រោយបើអ្នកបានធូរស្បើយឡើងក៏គួរនឹងបដិបត្តិអោយជាប់ជានិច្ច។ អ្នកដទៃទៀតខ្លះធ្វើបានសម្រេចដោយខ្លួនគេផ្ទាល់ ពួកគេបដិបត្តិសមាធិហើយមិនតែបដិបត្តិជាបន្តបន្ទាប់មួយជំហានម្តងមួយជំហានម្តងនោះទេ ពួកគេធ្វើសមាធិដោយប្រឹងយ៉ាងខ្លាំងអស់រយៈពេលដ៏យូរហួតដល់អស់កំឡាំងល្អិតល្ហៃមួយរំពេច។ តែប្រហែលជាបញ្ហាភាគច្រើនក្នុងការធ្វើសមាធិបណ្តាលមកពីធ្វើសមាធិបែបសត្វកាំងហ្គារូន។

អ្នកខ្លះទៅរកគ្រូម្នាក់ហើយបដិបត្តិសមាធិតាមវិធីរបស់គាត់អស់មួយរយៈ បន្ទាប់មកពួកគេបានអានសៀវភៅខ្លះរួចសម្រេចចិត្តព្យាយាមធ្វើតាមវិធីនោះ តែមួយសប្តាហ៍ក្រោយមកគ្រូបង្រៀនសមាធិម្នាក់ដែលល្បីឈ្មោះមកលេងក្នុងក្រុងហើយពួកគេប្រាថ្នាចង់អោយគាត់ចូលរំលែកយោបល់ទស្សនៈខ្លះក្នុងការបដិបត្តិរបស់ពួកគេ ហើយបន្ទាប់ក្រោយមកបន្តិចពួកយោគាវចរកើតភាន់ច្រឡំរហូតដល់អស់សង្ឃឹម។លោតដូចជាសត្វកាំងហ្គារូពីវិធីបដិបត្តិសមាធិមួយទៅរកមួយទៀតគឺជាកំហុសឆ្គងដ៏ធំមួយ។ តែបើអ្នកមិនមានបញ្ហាឈឺចាប់ខាងផ្លូវចិត្តទេហើយអ្នកមកបដិបត្តិសមាធិ រួចបដិបត្តិយ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់ វាគឺជាវិធីដ៏ល្អបំផុតមួយដែលអ្នកអាចធ្វើដោយខ្លួនអ្នកផ្ទាល់។

ឬ. *តើមានវិធីបដិបត្តិសមាធិប៉ុន្មានយ៉ាង?*

ទិ. ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បង្រៀនវិធីបដិបត្តិសមាធិច្រើនយ៉ាង វិធីនិមួយៗរចនាឡើងដើម្បីជំនះលើបញ្ហាដែលមានពិតប្រាកដឬដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍អង្គផ្លូវចិត្តដ៏ពិតប្រាកដ។ ប៉ុន្តែប្រភេទការបដិបត្តិសមាធិពីរយ៉ាងដ៏សាមញ្ញនិងមានប្រយោជន៍បំផុតគឺការកំណត់សតិដោយដង្ហើមខ្យល់ចេញចូល (អានាបានស្សតិ) និងចំរើនមេត្តាធម៌ (មេត្តាភាវនា) ។

ឬ. *តើអ្នកបដិបត្តិការចំរើនសតិដោយដង្ហើមខ្យល់ចេញចូលដោយវិធីណា?*

ទិ. អ្នកអាចបដិបត្តិតាមវិធីដ៏ងាយៗនេះ គឺ៤ភ្ជី ដូចជាៈទីកន្លែង ឥរិយាបទ ការបដិបត្តិនិងបញ្ហា។ <u>ទីមួយ</u>ចូរស្វែងរកទីកន្លែងដែលសមរម្យ អាចជាបន្ទប់ដែលមិនមានសំលេងអ៊ូរអរហើយទំនងជាមិនមានការរំខាន។ <u>ទីពីរ</u> ចូរអង្គុយក្នុងឥរិយាបទដែលងាយស្រួល។ ឥរិយាបទអង្គុយដែលល្អគឺអង្គុយពែនភ្នែន ខ្នើយមួយកល់ពីក្រោមគូទ តំរង់ឆ្អឹងខ្នងអោយត្រង់ ដៃទាំងពីរដាក់ពីលើភ្លៅហើយបិទភ្នែកទាំងពីរ។ វិធីផ្សេងទៀត អ្នកអាចអង្គុយលើកៅអីយូរបានទៅតាមដែលអ្នកអាចកំណត់ខ្នងអោយត្រង់។ បន្ទាប់មកទៀតចាប់ផ្តើមបដិបត្តិពិតដោយខ្លួនឯង។ ក្នុងខណៈដែលអ្នកអង្គុយយ៉ាងស្ងៀមស្ងាត់ដោយបិទភ្នែកទាំងគូរ អ្នកត្រូវតាំងចិត្តពិចារណាចំពោះដង្ហើមខ្យល់ចូលនិងដង្ហើមខ្យល់ចេញ។ វិធីនេះអាចធ្វើបានដោយការរាប់ដង្ហើមខ្យល់ឬរំពៃរ៍សំឡឹងមើលការប៉ោងឬផតចុះរបស់ផ្ចិតពោះ។ ពេលបានធ្វើដូច្នេះបញ្ហាធំៗនិងសេចក្តីលំបាកទាំងឡាយនឹងផុសចេញឡើង។អ្នកអាចជួបប្រទះការរមាស់ដែលរោលក្រហាយនៅលើរាងកាយឬការចុករោលក្បាលជង្គង់។ បើហេតុការណ៏នេះកើតឡើង ចូរព្យាយាមរក្សារាងកាយនៅស្ងៀមដោយមិនកំរើក ហើយគិតតែខំប្រឹងពិចារណាទៅលើខ្យល់ដង្ហើម។ អ្នកប្រហែលជាមានគំនិតរំខានច្រើនជ្រៀតចូលមកក្នុងចិត្តរបស់អ្នកហើយ

ទាញការតាំងចិត្តពីការពិចារណាខ្យល់ដង្ហើម។ វិធីតែម្យ៉ាងដែលអ្នកអាចដោះស្រាយជាមួយបញ្ហានេះគឺរក្សាអត់ទ្រាំរំលឹកនូវការពិចារណារបស់អ្នកទៅរកខ្យល់ដង្ហើមវិញ។ បើអ្នកអត់ធន់ធ្វើដូច្នេះ ចិត្តរបើរវាយនិងខ្សោយចុះ ការខំរំពៃចិត្តរបស់អ្នកនឹងមានកំឡាំងខ្លាំងហើយអ្នកបានសេចក្ដីស្ងប់ក្នុងចិត្តយ៉ាងជ្រៅជាខណៈៗ ព្រមទាំងសេចក្ដីស្ងប់នៅខាងក្នុង ។

ឬ. *តើខ្ញុំអាចធ្វើសមាធិយូរយ៉ាងណា?*

ទិ. វាជាការប្រសើរណាស់បើបដិបត្តិសមាធិបាន១៥នាទីជារៀងរាល់ថ្ងៃក្នុងមួយសប្ដាហ៍ហើយក្រោយមកបន្ថែម៥នាទីជារៀងរាល់សប្ដាហ៍ រហូតដល់អ្នកអាចធ្វើសមាធិបាន៤៥នាទី។ បន្ទាប់ពីការធ្វើសមាធិជារៀងរាល់ថ្ងៃជាប្រចាំពីរបីសប្ដាហ៍កន្លងមក អ្នកអាចចាប់ផ្ដើមសំគាល់ថាការរំងាប់ចិត្តអោយស្ងប់របស់អ្នកមានការប្រសើរឡើង មានចិត្តរបើរវាយតិចហើយអ្នកអាច មានសេចក្ដីសុខពិតប្រាកដគ្រប់ខណៈទាំងអស់ ព្រមទាំងស្ងប់ជារៀងរហូត។

ឬ. *ចុះអំពីការចំរើនមេត្តាសមាធិជាអ្វី? តើសមាធិនេះគេបដិបត្តិដូចម្ដេច?*

ទិ. អ្នកធ្លាប់ស្គាល់ខ្លះម្ដងហើយអំពីការបដិបត្តិអានាបានស្សតិសមាធិហើយកំពុងបដិបត្តិយ៉ាងជាប់លាប់ អ្នកអាចចាប់ផ្ដើមបដិបត្តិចំរើនមេត្តាសមាធិ។ អ្នកគួរគប្បីធ្វើ២ឬ៣ដងរៀងរាល់សប្ដាហ៍ក្រោយពីអ្នកបានបដិបត្តិចំរើនមេត្តាសមាធិ។ ដំបូង អ្នកសំឡឹងមករកខ្លួនអ្នកហើយនិយាយមកកាន់ខ្លួនឯងថា *សូមអោយខ្ញុំនៅជាសុខនិងប្រាសចាកទុក្ខ។ សូមឱយខ្ញុំមានសេចក្ដីសុខនិងសេចក្ដីស្ងប់។ សូមអោយខ្ញុំរួចចាកផុតពីគ្រោះភ័យទាំងពួង។ សូមអោយចិត្តរបស់ខ្ញុំរួចចាកផុតពីការបៀតបៀន។ សូមអោយបេះដូងរបស់ខ្ញុំពេញប្រៀបទៅដោយមេត្តាធម៌។ សូមអោយខ្ញុំនៅជាសុខនិងប្រាសចាកទុក្ខ។* បន្ទាប់មកបន្តិចម្ដងៗអ្នកផ្សាយមេត្តា

ដល់មនុស្សដែលអ្នកស្រលាញ់ មនុស្សឧបេក្ខានោះគឺមនុស្សដែលអ្នកមិនស្អប់មិនស្រលាញ់ ហើយចុងក្រោយគេគឺមនុស្សដែលអ្នកមិនស្រលាញ់ ប្រាថ្នាអោយគេគ្រប់គ្នានោះបានសេចក្ដីសុខ

ចុ. *តើការបដិបត្តិសមាធិបែបនេះបានប្រយោជន៍យ៉ាងណា?*

ទិ. បើអ្នកបដិបត្តិមេត្តាសមាធិបានយ៉ាងជាប់លាប់ ជាមួយនឹងការបដិបត្តិដែលត្រឹមត្រូវ អ្នកអាចជួបប្រទះការផ្លាស់ប្ដូរជាវិជ្ជមាននឹងកើតមាននៅក្នុងខ្លួនអ្នក។ អ្នកនឹងរកឃើញនូវការទទួលស្គាល់ខ្លួនឯងកាន់តែខ្លាំងឡើង និងការអត់អោនទោសកំហុសដល់ខ្លួនឯង។ អ្នកនឹងរកឃើញថាអារម្មណ៍របស់អ្នកចំពោះមនុស្សដ៏ជាទីស្រលាញ់របស់អ្នកនឹងមានខ្លាំងឡើង។ អ្នកនឹងរកឃើញខ្លួនឯងក្នុងការសេពគប់មិត្តភក្ដិជាមួយមនុស្សដែលធ្លាប់តែទីទែពីគ្នាឬធ្លាប់តែមិនរវល់នឹងគ្នា ហើយធ្វើឱ្យអ្នកមានបដិឃៈឬការតូចចិត្តដែលអ្នកមានចំពោះអ្នកដទៃ មានការថយចុះបន្តិចហើយអាចរលាយបាត់នៅទីបំផុត។ជួនកាលបើអ្នកស្គាល់នរណាម្នាក់មានជំងឺ ទុក្ខក្រៀមក្រំ ឬប្រឈមមុខនឹងសេចក្ដីលំបាក អ្នកអាចនឹកយកមកជាអារម្មណ៍កម្មដ្ឋានរបស់អ្នក ហើយអ្នកនឹងរកឃើញផ្លូវធ្វើឱ្យស្ថានការណ៍របស់ពួកគេប្រសើរឡើង ជាបន្តបន្ទាប់ ។

ចុ. *តើសមាធិអាចនឹងបានផលយ៉ាងណា?*

ទិ. ចិត្ត នៅពេលដែលបានអភិវឌ្ឍន៍ល្អហើយ គឺជាឧបករណ៍ដ៏មានឥទ្ធិពលខ្លាំងក្លាមួយ បើយើងអាចសិក្សាការសង្កេតមើលថាមពលចិត្តរបស់យើង ហើយកំណត់វាទៅរកអ្នកដទៃ វាអាចមានមហិទ្ធិឫទ្ធិចំពោះជនទាំងនោះ។ អ្នកគង់នឹងមានបទពិសោធន៍ល្អដូចនេះ។ប្រហែលជាអ្នកស្ថិតក្នុងបន្ទប់មនុស្សអ៊ូរអរហើយមានអារម្មណ៍ថាមានមនុស្សខ្លះកំពុងសំឡឹងអ្នក។ អ្នកងាកមើលជុំវិញដើម្បីធ្វើឱ្យប្រាកដច្បាស់ថាមានអ្នកខ្លះកំពុងសំឡឹងអ្នក។ អ្វីដែលបានកើតឡើង

គឺថាអ្នកត្រូវបានមនុស្សដទៃពញ្ញាក់ឱ្យសង្ស័យដោយថាមពលចិត្តរបស់គេ។ មេត្តាសមាធិគឺដូច នេះឯង។ យើងដាក់ថាមពលចិត្តវិជ្ជមានសញ្ជឹងឆ្ពោះទៅ ហើយវាក៏បានប្តូរអារម្មណ៍អ្នកដទៃ ជាបន្តបន្ទាប់។

ឫ. *តើខ្ញុំចាំបាច់ត្រូវមានគ្រូបង្រៀនសមាធិខ្ញុំទេ?*

ទិ. ការមានគ្រូមិនមែនជាភាពចាំបាច់ខានមិនបាននោះទេ តែការនាំបដិបត្តិផ្ទាល់ពីអ្នក ណាម្នាក់ដែលថ្មីកនឹងសមាធិស្រេចគឺជាជំនួយដ៏ចាំបាច់មួយ។ ជាភ័ព្វអាក្រក់ដែលព្រះសង្ឃនិង ឧបាសកខ្លះតាំងខ្លួនឯងថាជាគ្រូបង្រៀនសមាធិ ពេលដែលគេមិនដឹងអ្វីដែលគេនឹងត្រូវបដិបត្តិ បន្តិចសោះ។ ព្យាយាមស្វែងរកគ្រូដែលមានឈ្មោះសំឡេងល្អ មានតុល្យភាពខាងបុគ្គលិក លក្ខណៈ និងអ្នកដែលជឿយ៉ាងជាប់លាប់ចំពោះពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់។

ឫ. *ខ្ញុំបានដឹងថាសមាធិកម្មដ្ឋានត្រូវបានគេប្រើយ៉ាងទូលំទូលាយដោយពួកអ្នកចិត្តវិទ្យានិង ប្រសាទវិទ្យា។ តើនេះជារឿងពិតឬទេ?*

ទិ. ចំរើនពរ, វាពិតដូច្នោះមែន។ សមាធិឥឡូវនេះត្រូវបានគេទទួលស្គាល់ថាជាថ្នាំព្យា បាលដ៏មានគុណភាព មានឥទ្ធិពលចំពោះចិត្ត ហើយត្រូវបានប្រើប្រាស់ដោយអ្នកធ្វើការសុខ ភាពផ្លូវចិត្តជំនាញៗជាច្រើន ដើម្បីជួយបង្កើនការធូរស្រាល យកជំនះលើភាពតានតឹង និង នាំមកនូវសតិជាប់ជាមួយនឹងខ្លួនជានិច្ច។ ការត្រាស់ដឹងឃើញច្បាស់របស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ទៅ ក្នុងចិត្តមនុស្ស ជួយមនុស្សបានច្រើនសម្បើមណាស់សព្វថ្ងៃនេះ ដូចគ្នាដែលគេបានធ្វើកាលពី សម័យបុរាណកាល ដូច្នេះឯង។

ភាគ ៧
បញ្ញា និង មេត្តាធម៌

ចុ. *តើពាក្យថាបញ្ញា និងមេត្តា មានអត្ថន័យដូចម្ដេចក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា?*

ទិ. សាសនាខ្លះជឿថាមេត្តាធម៌ ឬសេចក្ដីស្រលាញ់ (ពាក្យទាំងពីរគឺមានន័យស្រដៀងគ្នាណាស់) ជាគុណភាពខាងផ្លូវចិត្តដ៏សំខាន់បំផុតមួយ តែពួកគេមិនបានយកចិត្តទុកដាក់អភិវឌ្ឍន៍បញ្ញាឡើយ។ ជាលទ្ធផលគឺអ្នកចប់ជាចុងក្រោយដោយក្លាយជាមនុស្សចិត្តល្អល្ងីល្ងើ ជាមនុស្សមានសន្ដានចិត្តល្អណាស់ តែមានសេចក្ដីយល់ដឹងតិចតួចឬគ្មានសោះឡើយក៏មាន។ ដូចគ្នានឹងវិទ្យាសាស្ត្រដែរ ប្រព័ន្ធនៃទ្រឹស្ដីមួយទៀតដែលគេជឿថាបញ្ញាអាចអភិវឌ្ឍន៍ដល់កំពូលបានពេលដែលមនោសញ្ចេតនាទាំងអស់រួមទាំងមេត្តាធម៌ ត្រូវបានទុកដោយឡែកពីគ្នា។ ការអធិប្បាយរឿងនេះគឺថាស្យង់មានទិសដៅក្លាយជាអ្នកគ្រប់គ្រងមុនគេនូវលទ្ធផលហើយបំភ្លេចរឿងនោះចោល ស្យង់គឺជាអ្នកបំរើមនុស្សមិនមែនជាអ្នកគ្រប់គ្រងឬជិះជាន់មនុស្សទេ។ យ៉ាងណាក៏ដោយ អ្នកវិទ្យាសាស្ត្រឱ្យគេខ្ចីនូវចំណេះដឹងជំនាញរបស់ខ្លួនទៅឱ្យអ្នកដទៃអភិវឌ្ឍន៍គ្រាប់បែកបរមាណូ មេរោគសង្គ្រាមនិងផ្សេងៗទៀត។ ជានិច្ចជាកាលសាសនាឃើញហេតុផលនិងបញ្ញាជាសត្រូវនៃមនោសញ្ចេតនាទាំងឡាយដូចជាសេចក្ដីស្រឡាញ់និងជំនឿ។ ស្យង់ជានិច្ចជាកាលមើលឃើញ មនោសញ្ចេតនាដូចជាការស្រឡាញ់និងជំនឿថាជាសត្រូវនៃហេតុផលនិងគោលការណ៍។ ហើយតាមពិតទៅពេលដែលស្យង់មានការរីកចំរើនសាសនាក៏ដួលរលំ។ ម្យ៉ាងវិញទៀតព្រះពុទ្ធសាសនា បង្រៀនឱ្យមានការធ្វើឱ្យបច្ចេកបុគ្គលម្នាក់ៗបានសម្រេចជោគជ័យ និងមានតុល្យភាពយ៉ាងពិតប្រាកដ ដែលមនុស្សត្រូវតែអភិវឌ្ឍន៍ទាំងបញ្ញានិងមេត្តាធម៌។ ហើយព្រោះតែវាមិនមែនលទ្ធិប្រកាន់ជ្រុល

តែអាស្រ័យទៅលើការពិសោធន៍ធ្វើឱ្យព្រះពុទ្ធសាសនាគ្មានអ្វីគួរឱ្យភ័យខ្លាច ចំពោះវិទ្យាសាស្ត្រទាល់តែសោះ ។

ស. *ដូច្នេះ អាស្រ័យតាមព្រះពុទ្ធសាសនា តើអ្វីគឺជាបញ្ញា?*

ចំ. បញ្ញាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់បំផុតគឺមើលឃើញវត្ថុគ្រប់យ៉ាងតាមសេចក្តីពិតដែលកើតឡើងដូចជាឃើញថាជាទុក្ខំ អនិច្ចំ និងអនត្តា។ ការយល់ដូចនេះគឺជាសេរីភាពទាំងស្រុងហើយនាំទៅរកសុវត្ថិភាពនិងសុភមង្គលដ៏អស្ចារ្យមួយដែលគេហៅថាព្រះនិព្វាន។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយព្រះពុទ្ធបរមគ្រូមិនត្រាស់ច្រើនទេអំពីបញ្ញាកំរិតនេះ។ វាមិនមែនជាបញ្ញាបើយើងជឿយ៉ាងងាយនូវអ្វីដែលគេប្រាប់យើង។ បញ្ញាពិតប្រាកដគឺឃើញនិងយល់ដោយត្រង់ដោយខ្លួនឯង។ បញ្ញាកំរិតនេះ ពេលនោះជាបញ្ញាដែលធ្វើចិត្តឱ្យទូលាយជាងចិត្តចង្អៀតចង្អល់មានការចេះស្តាប់ទស្សនះរបស់អ្នកដទៃជាជាងការស្រឹងរឹងនឹងខ្លួនឯង ពិនិត្យពិចារណានូវហេតុការណ៍យ៉ាងយកចិត្តទុកដាក់នូវអ្វីដែលផ្ទុយពីជំនឿរបស់ខ្លួនឯងជាជាងការបង្កប់ក្បាលខ្លួនឯងទៅក្នុងដីខ្សាច់ ធ្វើខ្លួនឯងជាមនុស្សចូលសង្គមគេបានជាជាងការប្រកាន់ខ្លួននិងការប្រកាន់បក្សពួក ប្រើពេលវេលាក្នុងការបញ្ចេញមតិរបស់យើងនិងជំនឿជាជាងគ្រាន់តែទទួលយល់ព្រមនូវរឿងដែលរំភើបខ្លាំងឬរឿងដំបូងដែលគេប្រាប់យើង ហើយជានិច្ចជាកាលគឺត្រៀមខ្លួនជាស្រេចដើម្បីកែប្រែជំនឿរបស់យើង នៅពេលដែលរឿងរ៉ាវគេផ្តល់ឱ្យយើងផ្ទុយស្រឡះពីយើង ។ មនុស្សដែលធ្វើដូចនេះ គឺជាមនុស្សឆ្លាតដ៏ពិតប្រាកដហើយនៅទីបំផុតពិតជាទទួលបាននូវការយល់ដឹងដែលពិតប្រាកដ។ មគ្គាដែលគ្រាន់តែការជឿនូវអ្វីដែលគេប្រាប់អ្នកគឺងាយណាស់ ។ វិធីព្រះពុទ្ធសាសនាទាមទារឱ្យយើងក្លាហាន អត់ធន់ រស់រវើក និងឆ្លាតវាងវៃ ។

ឬ. *តើគោលនៃព្រះពុទ្ធសាសនាគឺអ្វីបើមានតែពីរបីនាក់ប៉ុណ្ណោះអាចបដិបត្តិបាន?*

ទិ. វាជាសេចក្ដីពិតដែលអ្នករាល់គ្នាមិនទាន់ត្រៀមខ្លួនជាស្រេចចូលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនានៅឡើយ។តែទោះបីនិយាយដូច្នោះក៏ដោយ យើងក៏អាចបង្រៀនសាសនាបែបក្លែងក្លាយ តែធ្វើឱ្យអ្នកទាំងអស់គ្នាយល់បានយ៉ាងងាយ អាចបដិបត្តិបានដែលមិនគួរឱ្យជឿ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាតាំងគោលដៅទៅរកសច្ចភាព បើអ្នកទាំងអស់គ្នាមិនមានសមត្ថភាពយល់ដឹងវាទេ ពួកគេគង់នឹងត្រៀមខ្លួនជាស្រេចដើម្បីវានៅជាតិខាងមុខរបស់ពួកគេ។ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយមានមនុស្សជាច្រើនដែលគ្រាន់តែមានពាក្យត្រឹមត្រូវឬការលើកទឹកចិត្តអាចនឹងលើកកំពស់សេចក្ដីយល់ដឹងរបស់ពួកគេ។ ហើយសំរាប់ហេតុផលនេះដែលពុទ្ធសាសនិកជនពុះពារយ៉ាងស្វាត់ៗនិងទន់ភ្លន់ដើម្បីចូលរួមធ្វើឱ្យយល់ច្បាស់នូវព្រះពុទ្ធសាសនាជាមួយអ្នកដទៃ។ព្រះពុទ្ធបរមគ្រូបានបង្រៀនយើងឱ្យផ្សាយមេត្តាធម៌ ហើយយើងបង្រៀនអ្នកដទៃឱ្យផ្សាយមេត្តាធម៌ផងដែរ ។

ឬ. *អាស្រ័យតាមព្រះពុទ្ធសាសនា តើអ្វីគឺជាមេត្តាធម៌?*

ទិ. បញ្ញាគ្រាន់តែគ្របដណ្ដប់ទៅលើផ្នែកយល់ដឹងឬបញ្ញានៃធម្មជាតិរបស់យើង។ ដូចគ្នានឹងបញ្ញា មេត្តាធម៌គឺជាគុណភាពពិសេសមួយរបស់មនុស្ស។មេត្តាធម៌បង្កើតឡើងដោយពាក្យពីរម៉ាត់។ *ភូ* មានន័យថារួមគ្នា និង *ផាស់សិន* មានន័យថាអារម្មណ៍ដ៏ជ្រាលជ្រៅ។ហើយនេះគឺជាអត្ថន័យរបស់ពាក្យមេត្តាធម៌។ ពេលយើងឃើញនរណាម្នាក់ទុក្ខព្រួយហើយយើងមានអារម្មណ៍ថាសេចក្ដីចុកចាប់របស់ពួកគេ ហាក់ដូចជារបស់យើងផ្ទាល់ ហើយព្យាយាមពុះពារលុបបំបាត់ឬធ្វើឱ្យថយចុះនូវសេចក្ដីចុកចាប់របស់ពួកគេ ហើយនេះគឺជាមេត្តាធម៌។ ដូច្នេះភាពល្អបំផុតសំរាប់មនុស្សលោកយើង ភាពជាព្រះពោធិសត្វទាំងឡាយចូលចិត្តចែករំលែក ត្រៀម

ជាស្រេចនឹងឱ្យគេបានសុខ   ករុណាធម៌   យកចិត្តទុកដាក់និងគាំពារ-ទាំងអស់នេះគឺបញ្ជាក់នូវមេត្តាធម៌។

អ្នកនឹងសង្កេតផងដែរនូវអ្វីមានក្នុងមនុស្សប្រកបដោយមេត្តាធម៌គាំពារនិងស្រឡាញ់ចំពោះអ្នកដទៃមានប្រភពរបស់វាមកពីការគាំពារនិងស្រឡាញ់ខ្លួនឯង។យើងអាចយល់អ្នកដទៃយ៉ាងច្បាស់ពេលដែលយើងយល់ខ្លួនយើងបានច្បាស់។យើងនឹងដឹងអ្វីដែលជាចំណុចខ្លាំងរបស់អ្នកដទៃពេល   យើងដឹងនូវចំណុចខ្លាំងរបស់ខ្លួនយើង។   ដូច្នេះក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនាមនុស្សម្នាក់ៗជាកម្មសិទ្ធក្នុងការអភិវឌ្ឍន៍នូវសតិស្មារតីឱ្យរីកស្គុះស្គាយតាមធម្មជាតិពិតប្រាកដចូលទៅក្នុងសុខមាលភាពរបស់អ្នកដទៃ។   ជីវិតរបស់ព្រះពុទ្ធបរមគ្រូលាតត្រដាងបង្ហាញនូវរឿងនេះបានយ៉ាងច្បាស់។   ព្រះអង្គចំណាយពេល៦ឆ្នាំប្រយុទ្ធប្រឆាំងនូវសុខមាលភាពខ្លួនឯងបន្ទាប់ពីពេលដែលព្រះអង្គអាចក្លាយជាអ្នកធ្វើប្រយោជន៍ដល់មនុស្សលោកទាំងមូល។

ស. *តើវាមិនមែនជាបុគ្គលនិយមឬទេ   ដែលនិយាយថាយើងគឺចំណុចខ្លាំងបំផុតដែលអាចជួយអ្នកដទៃបន្ទាប់ពីយើងបានជួយខ្លួនយើង   ។*

ឆ. ជាធម្មតាយើងមើលឃើញបរត្ថភាព   ឱ្យការយកចិត្តទុកដាក់ទៅលើអ្នកដទៃមុនខ្លួនយើងជាភាពផ្ទុយគ្នាស្រឡះពីអត្តទត្ថបុគ្គលដែលមើលឃើញផលប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួនមុនអ្នកដទៃ។ព្រះពុទ្ធសាសនាមិនមើលឃើញមួយណាសំខាន់ជាងមួយណាទេ   តែមើលឃើញជាទំរង់ច្របាច់ចូលគ្នាទាំងពីរ។   ការយកចិត្តទុកដាក់តែលើខ្លួនឯងពិតប្រាកដនឹងក្លាយខ្លួនជាបន្តបន្ទាប់ចំពោះការយកចិត្តទុកដាក់ដល់អ្នកដទៃដូចដែលមនុស្សម្នាក់នោះឃើញថាប្រយោជន៍អ្នកដទៃពិតជាដូចគ្នានឹងប្រយោជន៍ផ្ទាល់ខ្លួន។   នេះគឺជាមេត្តាធម៌ដ៏ពិតប្រាកដ។   មេត្តាធម៌គឺជាគ្រាប់ពេជ្រមានរូបឆោមល្អស្រស់បំផុតក្នុងមកុដរបស់ពាក្យប្រៀនប្រដៅព្រះពុទ្ធបរមគ្រូនៃយើង។

ភាគ ៨
មំសវិរត្តិ ឬ ការហូបម្ហូបបួស

ប្ញ. *ពុទ្ធសាសនិកជនគួរតែមិនបរិភោគសាច់ មែនទេ?*

ទិ. មិនចាំបាច់ទេ។ ព្រះពុទ្ធបរមគ្រូមិនមែនជាអ្នកមិនបរិភោគសាច់ទេ។ ព្រះអង្គមិនបានបង្រៀនសាវ៉កទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គជាមំសវិរត្តិឡើយ ហើយទោះបីសព្វថ្ងៃនេះមានពុទ្ធសាសនិកជនដ៏ល្អជាច្រើនដែលមិនមែនជាមំសវិរត្តិ ។

ប្ញ. *បើអ្នកបរិភោគសាច់ គឺអ្នកត្រូវទទួលខុសត្រូវដោយត្រង់នូវការសំឡាប់សត្វទាំងឡាយ។ តើនោះមិនមែនជាការប្រព្រឹត្តខុសសីលទីមួយឬ?*

ទិ. វាជារឿងពិតនៅពេលដែលអ្នកបរិភោគសាច់ អ្នកគឺទទួលខុសត្រូវក្នុងការសំឡាប់សត្វមួយផ្នែកនិងដោយប្រយោល តែក៏ដូចគ្នាដែរនៅពេលអ្នកបរិភោគបន្លែ។ អ្នកចំការត្រូវតែបាញ់ថ្នាំពូជផលរបស់គាត់ដោយថ្នាំបំផ្លាញសត្វល្អិតនិងថ្នាំពិស ដូច្នេះធ្វើឱ្យបន្លែមកដល់ចានម្ហូបល្ងាចរបស់អ្នកដោយគ្មានស្លឹកប្រហេងប្រហោង។ ហើយជាថ្មីម្តងទៀត សត្វពាហនះត្រូវបានគេប្រើដើម្បីយកស្បែកធ្វើខ្សែក្រវាត់ឬកាបូបយួររបស់អ្នក ខ្លាញ់យកធ្វើសាប៊ូឱ្យអ្នកប្រើនិងទំនិញរាប់ពាន់ប្រភេទផងដែរ។ ម្យ៉ាងវិញទៀត វាពិតជាពិបាកនឹងរស់នៅដោយគ្មានទំនួលខុសត្រូវសំឡាប់ជីវិតសត្វដទៃខ្លះដោយប្រយោលនោះទេ។នេះគ្រាន់តែជាឧទាហរណ៍មួយទៀតនៃអរិយសច្ចទីមួយ សភាវៈសាមញ្ញធម្មតាគឺសេចក្តីទុក្ខនិងភាពមិនពេញចិត្ត។ នៅពេលដែលអ្នកសមាទានសីលដំបូង អ្នកព្យាយាមជៀសវាងទទួលខុសត្រូវការសំឡាប់ជីវិតគេដោយត្រង់។

ប៉ុ. *ពុទ្ធសាសនិកជននិកាយមហាយានមិនបរិភោគសាច់ទេ?*

ទិ. នោះគឺមិនត្រឹមត្រូវទេ។ ព្រះពុទ្ធសាសនានិកាយមហាយានក្នុងប្រទេសចិនតឹងតែងណាស់ក្នុងការបដិបត្តិជាមំសវិរត្តិ តែព្រះសង្ឃ ឧបាសក ឧបាសិកា និកាយមហាយានទាំងនៅក្នុងប្រទេសជប៉ុននិងទីបេ ជាធម្មតាគឺបរិភោគសាច់។

ប៉ុ. *តែខ្ញុំនៅតែគិតថាពុទ្ធសាសនិកជនគួរតែជាអ្នកមំសវិរត្តិ ។*

ទិ. បើមានមនុស្សម្នាក់ដែលជាអ្នកតឹងតែងក្នុងការមិនបរិភោគសាច់តែជាអ្នកអាត្មានិយមខិលខូចនិងកាចសាហាវ ហើយមនុស្សម្នាក់ទៀតដែលមិនមែនជាអ្នកមំសវិរត្តិ តែជាអ្នកដែលមានសុភវិនិច្ឆ័យចំពោះអ្នកដទៃ ស្មោះត្រង់ ចិត្តទូលាយនិងចិត្តល្អ តើមនុស្សទាំងពីរប្រភេទនេះ ម្នាក់ណាដែលជាពុទ្ធសាសនិកជនល្អជាងគេ?

ប៉ុ. *មនុស្សដែលជាអ្នកមានសេចក្តីស្មោះត្រង់និងសន្តានចិត្តល្អ ។*

ទិ. ព្រោះហេតុអ្វី?

ប៉ុ. *ពីព្រោះមនុស្សប្រភេទនោះមានសន្តានចិត្តល្អជាក់ស្តែង ។*

ទិ. ពិតប្រាកដហើយ។ មនុស្សដែលបរិភោគសាច់អាចមានសន្តានចិត្តបរិសុទ្ធិ ដូចគ្នានឹងមនុស្សម្នាក់ដែលមិនបរិភោគសាច់អាចមានសន្តានចិត្តមិនបរិសុទ្ធិ។ ក្នុងពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គ វត្ថុដែលសំខាន់គឺបេះដូងរបស់អ្នក មិនមែនជាបញ្ជីរតមអាហាររបស់អ្នកទេ។ ពុទ្ធសាសនិកជនជាច្រើនយកចិត្តទុកដាក់យ៉ាងខ្លាំងក្នុងការមិនហូបសាច់ តែពួកគេមិន

ចាប់អារម្មណ៍អំពីភាពជាអាត្មានិយម មិនស្មោះត្រង់ កាចសាហាវនិងចិត្តប្ញស្យា។ ពួកគេប្តូរការតមអាហាររបស់គេដែលងាយនឹងធ្វើ ក្នុងខណៈដែលព្រងើយកន្តើយរឿងការផ្លាស់ប្តូរបេះដូងរបស់គេ ដែលជារឿងលំបាកនឹងផ្លាស់ប្តូរ។ ដូច្នេះទោះបីអ្នកជាមំសវិរត្តិឬទេនោះ ចូរចងចាំទុកថាភាពបរិសុទ្ធិនៃចិត្តគឺជាវត្ថុសំខាន់បំផុតក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ។

ភាគ ៩

សំណាងល្អ និង សំណាងអាក្រក់

ប្ុ. *តើព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់បង្រៀនអ្វីខ្លះ អំពីមហិទ្ធិឫទ្ធិនិងការទោះទាយ?*

ទិ. ព្រះពុទ្ធបរមគ្រូពិចារណាការបដិបត្តិដូច្នោះថាជាការទោះទាយ ពាក់គាថាការពារ ទាយប្លង់ដី មើលហោរាសាស្រ្តនិងកាត់គ្រោះហ៍ គឺជាជំនឿអរូបីយ៏ឥតប្រយោជន៏ ហើយព្រះអង្គ ហាមប្រាមសាវ៏កទាំងឡាយរបស់ព្រះអង្គមិនឱ្យបដិបត្តិវត្ថុដូចនេះ។ ព្រះពុទ្ធអង្គហៅវិជ្ជាទាំងអស់នេះថា *ជាសិល្បះវិទ្យាថ្នាក់ទាប* ។ *មានអ្នកសាសនាខ្លះក្នុងខណះដែលមានជីវិតរស់នៅដោយអាស្រ័យបាយទឹកនំចំណីរបស់អ្នកម្ចាស់ទាន ដែលបានមកពីការប្រើសិល្បះវិទ្យាថ្នាក់ទាបដូចនេះ មុខរបរដែលខុសដូចនោះមានដូចជាទាយបាតដៃ ស័កចារ ទាយសុបិន្តនិមិត្ត ស្រោចទឹកកាត់គ្រោះហ៍ ទាយប្លង់ដី សមណគោត្តមវៀរចាកពីការប្រើសិល្បះវិទ្យាថ្នាក់ទាបយ៉ាងនេះ វៀរចាកពីការចិញ្ចឹមជីវិត ដោយវិធីខុសយ៉ាងនេះ* ។

ប្ុ. *បើដូច្នោះ ហេតុអ្វីពេលខ្លះមនុស្សបដិបត្តិដូចនោះ ហើយជឿនូវវិជ្ជាសិល្បះទាំងនោះ?*

ទិ. ពីព្រោះតែសេចក្តីលោភលន់ សេចក្តីភ័យខ្លាចនិងអវិជ្ជា។ ពេលមនុស្សយល់ពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គកាន់តែរហ័ស ពួកគេនឹងភ្ញាក់ខ្លួនថាបេះដូងពិតប្រាកដអាចការពារពួកគេ បានច្រើនជាងផែនក្រដាស ផែនមេដែក និងពាក្យសូត្រអាគមន៏គាថាមួយម៉ាត់ពីរម៉ាត់ ហើយពួកគេនឹងមិនពឹងពាក់ទៅលើវត្ថុទាំងនោះបន្តទៀតឡើយ ។ នៅក្នុងពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គ វាគឺសេចក្តីស្មោះត្រង់ សន្តានចិត្តល្អ ការយល់

ដឹង អត់ធន់ អភ័យទោស ចិត្តសប្បុរសធម៌ ភក្ដីភាព និងសភាពល្អៗផ្សេងទៀតដែលអាចការពារអ្នកបានពិតប្រាកដ និងផ្ដល់ឱ្យអ្នកនូវភិយ្យោភាពយ៉ាងពិតប្រាកដ។

បុ. *តែវេទមន្តភ័ព្វសំណាងខ្លះជួយបានពិតប្រាកដ មែនទេ?*

វិ. ខ្ញុំស្គាល់មនុស្សម្នាក់ដែលចិញ្ចឹមជីវិតដោយការលក់វេទមន្តភ័ព្វសំណាង។ គាត់អះអាងថាវេទមន្តរបស់គាត់អាចធ្វើឱ្យសំណាងល្អ រីកចំរើន ហើយគាត់ធានាថាអ្នកនឹងអាចត្រូវឆ្នោតរង្វាន់លេខបី។ តែបើអ្វីដែលគាត់និយាយជារឿងពិត ចុះហេតុអ្វីបានជាខ្លួនគាត់ផ្ទាល់មិនក្លាយជាមហាសេដ្ឋីទៅ?។ បើវេទមន្តភ័ព្វសំណាងរបស់គាត់ពិតជាជួយពិតប្រាកដមែន ចុះហេតុអ្វីក៏គាត់មិនឈ្នះឆ្នោតរាល់សប្ដាហ៍ទៅ?។ ភ័ព្វសំណាងតែម្យ៉ាងដែលគាត់មានគឺមានមនុស្សផ្ដេសផ្ដាស ចំនួនច្រើនគ្រប់គ្រាន់ល្មម បានទិញវេទមន្តសក្ដិសិទ្ធិរបស់គាត់។

បុ. *ដូច្នោះ តើមានវត្ថុដូចនេះអាចជាភព្វ័សំណាងទេ?*

វិ. វចនានុក្រមអោយនិយមន័យពាក្យឡាក់ថា “ជំនឿដែលអ្វីក៏ដោយនឹងកើតឡើងទាំងល្អ និងអាក្រក់ ចំពោះមនុស្សដែលស្ថិតនៅក្នុងហេតុការណ៏ទាំងឡាយអាស្រ័យទៅលើកាលៈទេសៈ ជោគវាសនាឬភព្វ័សំណាង”។ព្រះពុទ្ធបរមគ្រូបដិសេធន៏ជំនឿបែបនេះទាំងស្រុង។ អ្វីគ្រប់យ៉ាងដែលកើតឡើង មានមូលហេតុឬសាហេតុទាំងឡាយពិតប្រាកដ ហើយត្រូវតែមានការទំនាក់ទំនងខ្លះរវាងហេតុនិងផល។ សំរាប់ជាឧទាហរណ៏ ពេលយើងធ្លាក់ខ្លួនឈឺមានមូលហេតុពិតប្រាកដរបស់វា។ មនុស្សដែលឈឺពិតជាបានឆ្លងមេរោគ ហើយរាងកាយអ្នកជំងឺពិតជាទន់ខ្សោយអាចធ្វើឱ្យមេរោគកកំណើតខ្លួនវាបាន។មានទំនាក់ទំនងច្បាស់លាស់រវាងហេតុ (មេរោគ និង រាងកាយដែលទន់ខ្សោយ) និងផល (ការឈឺ) ពីព្រោះយើងដឹងថា

មេរោគចូលទៅលុកលុយអវយវៈទាំងឡាយ ហើយធ្វើឱ្យធ្លាក់ខ្លួនឈឺ។ តែគ្មានទំនាក់ទំនងណាអាចត្រូវគេរកឃើញរវាងការពាក់ផែនក្រដាសជាមួយពាក្យដែលចារទុកលើនោះក្លាយជាអ្នកមានឬប្រឡងជាប់ឡើយ។ ព្រះពុទ្ធសាសនាបង្រៀនថាអ្វីក៏ដោយនឹងកើតឡើង កើតឡើងដូច្នេះពីព្រោះហេតុណាមួយឬ ហេតុទាំងឡាយ ហើយមិនអាស្រ័យទៅលើភព្វ័សំណាងកាលៈទេសៈឬជោគវាសនាឡើយ។ មនុស្សដែលចាប់អារម្មណ៏ទៅលើភព្វ័សំណាងជានិច្ចជាកាលគឺស្វះស្វែងរកវត្ថុមួយចំនួនដូចជាជាធម្មតាត្រូវការលុយកាក់ឬក៏ទ្រព្យសម្បត្តិច្រើនថែមទៀត។ ព្រះពុទ្ធបរមគ្រូបង្រៀនយើងថាវាកាន់តែឆ្ងាយពីសារៈសំខាន់ក្នុងការអភិវឌ្ឍន៏បេះដូង និងចិត្តគំនិតទាំងឡាយរបស់យើង ។

ព្រះអង្គត្រាស់ថា :

ជាអ្នកសិក្សារៀនសូត្រច្រើន និងមានឯកទេសជំនាញ, ជាអ្នកបានហ្វឹកហាត់លត់ដំល្អ

និយាយតែពាក្យដែលជាសុភាសិត, នេះគឺជាភព្វ័សំណាងល្អបំផុត ។

ចិញ្ចឹមបីបាច់មាតានិងបិតា, មើលថែទាំភរិយានិងបុត្រីបុត្រា និង

មានជីវិតរស់នៅយ៉ាងសាមញ្ញ, នេះគឺជាភព្វ័សំណាងល្អបំផុត ។

ជាអ្នកមានសន្តានចិត្តល្អ មិនលំអៀង, ជួយឈឺឆ្អាលញាតិសន្តានរបស់មិត្ត និង

ជាអ្នកមិនចេះស្តីបន្ទោសជនដទៃ, នេះគឺជាភព្វ័សំណាងល្អបំផុត ។

វៀរចាកពីអំពើអាក្រក់និងផឹកទឹកស្រវឹង, និងជានិច្ចជាកាលតំកល់ខ្លួននៅក្នុងគុណធម៌

នេះគឺជាភព្វ័សំណាងល្អបំផុត ។

អោនលំទោន មានករុណាធម៌ សេចក្តីរីករាយចិត្ត, ដឹងបុណ្យគុណនិងស្តាប់ធម៌ជាប្រចាំ

នេះគឺជាភព្វ័សំណាងល្អបំផុត ។

សំយុត្តនិកាយ ២៦១-២៦៥

ភាគ ១០
ការក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជន

ស. *អ្វីដែលបាននិយាយមកទាំងអម្បាលមាណ ធ្វើឱ្យខ្ញុំចាប់អារម្មណ៍ណាស់។ តើខ្ញុំអាចក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជនបានយ៉ាងណា?*

ទ. ពេលមួយមានបុរសម្នាក់ឈ្មោះឧបាលី។ គាត់ជាសាវ័ករបស់សាសនាមួយទៀត ហើយគាត់បានចូលទៅរកព្រះពុទ្ធបរមគ្រូក្នុងគោលបំណងដើម្បីជជែកដេញដោលជាមួយព្រះអង្គនិងព្យាយាមទាញព្រះអង្គឱ្យចូលសាសនាគេ។ តែបន្ទាប់ពីនិយាយទៅកាន់ព្រះពុទ្ធបរមគ្រូ ធ្វើឱ្យឧបាលីចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងរហូតគាត់បានសំរេចចិត្តក្លាយខ្លួនជាសាវ័ករបស់ព្រះពុទ្ធអង្គ។ តែព្រះពុទ្ធបរមគ្រូទ្រង់ត្រាស់ថា *ចូរធ្វើការពិនិត្យឱ្យលំអិតជាដំបូងសិន។ ការគិតពិនិត្យឱ្យលំអិតគឺជាការល្អសំរាប់មនុស្សដែលល្បីឈ្មោះដូចជាអ្នក។ ឥឡូវនេះខ្ញុំកាន់តែរីករាយនិងពេញចិត្តពេលដែលព្រះអង្គត្រាស់មកខ្ញុំថា ចូរធ្វើការពិនិត្យឱ្យលំអិតជាដំបូងសិន។ ប្រសិនបើសមាជិកមកពីសាសនាដទៃអាចមកទាក់ទាញខ្ញុំជាសាវ័កម្នាក់ពួកគេអាចនឹងដើរប្រកាសដោយពិងារដើរជុំវិញទីក្រុងហើយស្រែកថា ឧបាលីបានចុះចូលជាមួយសាសនារបស់យើង។* តែព្រះអង្គត្រាស់មកកាន់ខ្ញុំថាៈ *ចូរធ្វើការពិនិត្យឱ្យលំអិតជាដំបូងសិន។ ការគិតត្រិះរិះឱ្យលំអិតគឺជាការល្អសំរាប់មនុស្សមានឈ្មោះល្បីដូចជាអ្នក។*

ក្នុងព្រះពុទ្ធសាសនា ការយល់ដឹងគឺជាវត្ថុសំខាន់បំផុត ហើយការយល់ដឹងត្រូវប្រើពេលវេលា។ ដូច្នេះ ចូរកុំប្រញាប់ប្រញាល់ធ្វើតាមតែចិត្តចូលមកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា។ ចូរប្រើពេលវេលា ចូរចោទសួរ ចូរពិចារណាយ៉ាងលំអិត និងបន្ទាប់មកចូរធ្វើការសម្រេចចិត្តរបស់អ្នក។ ព្រះពុទ្ធអង្គបរមគ្រូមិនបានឱ្យនរណាចាប់អារម្មណ៍ទៅលើការមានចំនួនសាវ័ក

ច្រើននោះទេ។ ព្រះអង្គធ្វើឱ្យគេចាប់អារម្មណ៍ចំពោះមនុស្សដែលអាចបដិបត្តិតាមពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះអង្គ ដែលជាលទ្ធផលនៃការគិតត្រិះរិះឱ្យល្អិត និងគិតពិចារណានូវហេតុការណ៍ទាំងនោះ។

ប្ញ. *បើខ្ញុំបានធ្វើដូច្នេះហើយអាចយល់ដឹងនូវពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធអង្គដែលអាចទទួលយកបាន បន្ទាប់មកតើខ្ញុំគួរធ្វើដូចម្ដេចបើខ្ញុំចង់ក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជន?*

ទិ. បើដូច្នោះមែនវិធីល្អបំផុតនឹងចូលរួមក្នុងវត្តដែលល្អឬក្រុមពុទ្ធសាសនិកជន ចូរជួយឧបត្ថម្ភពួកគេ ឱ្យពួកគេជួយឧបត្ថម្ភយើងហើយបន្តសិក្សារៀនសូត្របន្ថែមទៀតអំពីពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធបរមគ្រូ។ បន្ទាប់មក ពេលអ្នករៀបចំខ្លួនរួចហើយ អ្នកអាចក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជនជាផ្លូវការដោយយកព្រះរតនត្រ័យជាទីពឹងទីរលឹក ។

ប្ញ. *តើអ្វីគឺជាការយកព្រះរតនត្រ័យជាទីពឹងទីរលឹក?*

ទិ. ការយកជាទីពឹងគឺជាកន្លែងមួយដែលមនុស្សដើរទៅរកពេលពួកគេកង្វល់ទុក្ខព្រួយឬពេលពួកគេត្រូវការភាពជាសុខនិងប្រាសចាកការភិតភ័យ។ មានការយកជាទីពឹងទីរលឹកច្រើនយ៉ាងណាស់។ ពេលមនុស្សមិនសប្បាយចិត្ត ពួកគេយកមិត្តភក្ដិជាទីពឹងទីរលឹក ពេលពួកគេព្រួយកង្វល់និងភ័យខ្លាច ពួកគេអាចនឹងយកទីពឹងទីរលឹកក្នុងក្ដីសង្ឃឹមនិងជំនឿមិនពិត ។ ពេលគេចូលដល់ទីអវសាន្ត ពួកគេអាចនឹងយកជំនឿនៅក្នុងឋានសួគ៌អមតៈជាទីពឹងទីរលឹក។ តែ តាមដែលព្រះពុទ្ធអង្គបរមគ្រូបានត្រាស់ វត្ថុទាំងអស់នោះមិនមែនជាទីពឹងទីរលឹកពិតប្រាកដឡើយពីព្រោះពួកគេមិនបានផ្ដល់ឱ្យនូវភាពសុខស្រួល និងទីជ្រោកភ័យដែលអាស្រ័យលើសភាវៈពិត ។

ដោយពិតទាំងអស់នេះមិនមែនជាទីពឹងទីរលឹកដ៏ប្រសើរឡើយ,

មិនមែនជាទីពឹងដ៏ឧត្តុង្គឧត្តម

ជាទីពឹងទីរលឹកដែលគ្មាននរណាម្នាក់

អាចចេញចាកផុតពីសេចក្តីទុក្ខបាន

តែយកទីពឹងទីរលឹកក្នុង, ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ និងព្រះសង្ឃ

ហើយចាក់ធ្លុះនូវធម៌ពិតប្រាកដ,

នូវអរិយសច្ច៤

នូវទុក្ខ, នូវហេតុនៃទុក្ខ, នូវការរលត់ទុក្ខ និងអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨

ដែលនាំទៅរកការរលត់នូវទុក្ខ

នេះគឺពិតជាទីពឹងដ៏ប្រពៃបំផុត

វាជាទីពឹងដ៏ឧត្តុង្គឧត្តម

វាជាទីពឹងដែលមនុស្សម្នាក់,

អាចចេញចាកទុក្ខបាន ។

ទីឃនិកាយ ១៨៩-១៩២

ការយកព្រះពុទ្ធជាទីពឹងគឺជាការទទួលយកដោយជឿទុកចិត្តនូវហេតុការណ៍ដែលមនុស្សម្នាក់អាចក្លាយជាអ្នកត្រាស់ដឹងនិងសុក្រឹតភាពយ៉ាងពេញលេញបានដូចគ្នាដែលព្រះពុទ្ធបរមគ្រូធ្លាប់បានទទួល។ ការយកព្រះធម៌ជាទីពឹងទីរលឹកមានន័យថាយល់នូវអរិយសច្ច៤ ហើយអាស្រ័យលើជីវិតមនុស្សម្នាក់ដែលស្ថិតលើអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨។ ការយកព្រះសង្ឃជាទីពឹងទីរលឹកមានន័យថាសំឡឹងមើលការជួយណែនាំ ការទាក់ទាញនិងការដឹកនាំរបស់ព្រះសង្ឃទាំងឡាយ ដែលបដិបត្តិទៅតាមមាគ៌ាអរិយមគ្គប្រកបដោយអង្គ៨ ។

ការធ្វើដូច្នេះមនុស្សម្នាក់ៗអាចក្លាយជាពុទ្ធសាសនិកជន ហើយបដិបត្តិតាមជំហានដំបូងនៅលើមាគ៌ាឈានទៅរកព្រះនិព្វាន ។

ឫ. *តើមានអ្វីផ្លាស់ប្តូរកើតឡើងក្នុងជីវិតរបស់អ្នកចាប់តាំងពីពេលអ្នកយកព្រះរតនត្រ័យជាទីពឹងទីរលឹកជាលើកដំបូង?*

ទិ. ដូចគ្នានឹងមនុស្សដែលមិនអាចរាប់បានរាប់លាននាក់កាលពី២៥០០ឆ្នាំមុនអាត្មាបានយល់ច្បាស់ថាពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធបរមគ្រូបានធ្វើឱ្យមានន័យដល់ពិភពលោកដ៏លំបាកនេះ ព្រះធម៌ទាំងនោះបានផ្តល់អត្ថន័យទៅលើអ្វីដែលជាជីវិតឥតខ្លឹមសារ ព្រះធម៌នោះបានផ្តល់ឱ្យអាត្មានូវចរិយធម៌នៃចិត្តប្រោសប្រណីនិងករុណាធម៌ជាមួយនឹងអ្វីដែលនាំជីវិតអាត្មា ហើយព្រះធម៌នោះបានបង្ហាញអាត្មានូវវិធីដែលអាត្មាអាចសម្រេចនូវភាពបរិសុទ្ធិនិងសុក្រឹតភាពក្នុងជាតិខាងមុខ។ អ្នកកវីឥណ្ឌាសម័យបុរាណបានសរសេរអំពីព្រះពុទ្ធបរមគ្រូថា: *ចូលទៅរកព្រះអង្គដើម្បីយកជាទីពឹង សូត្របទសរសើរដល់ព្រះអង្គ ធ្វើការគោរពព្រះអង្គ និងជ្រោកក្រោមម្លប់នៃព្រះធម៌របស់ព្រះអង្គដោយការបដិបត្តិដោយភាពយល់ដឹង។* អាត្មាយល់ព្រមទាំងស្រុងនូវពាក្យពេជ្រទាំងឡាយនេះ។

ឫ. *ខ្ញុំមានមិត្តម្នាក់ដែលជាញឹកញាយព្យាយាមទាក់ទាញខ្ញុំឱ្យចូលសាសនារបស់គេ។ ខ្ញុំពិតជាមិនបានចាប់អារម្មណ៏ទៅលើសាសនារបស់គាត់ ហើយខ្ញុំក៏បានប្រាប់ទៅគាត់ដូច្នេះ តែគាត់នៅតែមិនចាកចេញពីខ្ញុំ។ តើខ្ញុំអាចធ្វើយ៉ាងណា?*

ទិ. រឿងដំបូងដែលអ្នកត្រូវតែយល់គឺថាមនុស្សម្នាក់នេះមិនមែនជាមិត្តពិតរបស់អ្នកទេ។មិត្តពិតទទួលស្គាល់អ្នកនូវអ្វីដែលអ្នកមាន ហើយគោរពបំណងប្រាថ្នារបស់អ្នក។ អាត្មាសង្ស័យថាមនុស្សម្នាក់នេះក្លែងខ្លួនឯងធ្វើជាមិត្តរបស់អ្នក ដូច្នេះគេអាចទាក់ទាញអ្នកឱ្យចូលសាសនាគេ។ ពេលមនុស្សទាំងឡាយកំពុងព្យាយាមបង្ខំនឹងបំណងរបស់អ្នក ពួកគេគឺពិតជាមិនមែនជាមិត្តរបស់អ្នក។

ឫ. *តែគាត់និយាយថាគាត់ចូលរួមរំលែកសាសនារបស់គេជាមួយខ្ញុំ។*

ទិ. ការចូលរួមរំលែកសាសនារបស់អ្នកជាមួយអ្នកដទៃគឺជារឿងល្អមួយ។តែអាត្មាសំណូមពរថាមិត្តរបស់អ្នកមិនដឹងពីភាពខុសគ្នារវាងការរួមរំលែកនិងការបង្ខំ។ បើអាត្មាមានផ្លែប៉ោមមួយ អាត្មាឱ្យអ្នកឯងពាក់កណ្តាល ហើយអ្នកក៏ទទួលពីអាត្មា ពេលនោះអាត្មាបានបែងរំលែកជាមួយអ្នក។ តែបើអ្នកនិយាយមកកាន់អាត្មាថា *អរគុណ ព្រោះខ្ញុំព្រះករុណាបានហូបរួចហើយ* ហើយអាត្មានៅតែបង្ខំអោយអ្នកត្រូវតែយកផ្លែប៉ោមមួយចំហៀងរហូតដល់អ្នកទទួលដោយចិត្តបង្ខំពីអាត្មា នេះគេមិនអាចហៅថាការរួមរំលែកគ្នាទេ។ មនុស្សដូចជាមិត្តរបស់អ្នកព្យាយាមក្លែងបញ្ចេញការប្រព្រឹត្តអាក្រក់របស់គេដោយនិយាយថា *រួមរំលែក ស្រលាញ់ ឬ មិត្តសប្បុរស* តែដោយឈ្មោះដូចម្តេចក៏ដោយដែលគេហៅវា តែការប្រព្រឹត្តរបស់គេនៅតែគំរោះគំរើយ ឫកពារអាក្រក់និងអាត្មានិយម ។

ឫ. *ដូច្នេះតើខ្ញុំអាចបញ្ឈប់គេបានយ៉ាងណា?*

ទិ. វាសាមញ្ញណាស់។ ជាដំបូង ធ្វើចិត្តអ្នកឱ្យច្បាស់លាស់នូវអ្វីដែលអ្នកត្រូវការ។ ទីពីរប្រាប់ទៅគេដូច្នោះឱ្យខ្លីនិងច្បាស់។ ទីបី ពេលគាត់សួរសំណួរអ្នកដូចជា *តើអ្នកមានជំ*

នឿយ៉ាងម៉េចអំពីបញ្ហានេះ? ឬ ហេតុអ្វីអ្នកមិនប្រាថ្នាមកចូលរួមប្រជុំជាមួយខ្ញុំ
ចូរបញ្ជាក់សំណួរដំបូងរបស់អ្នកម្តងទៀតដោយភាពម៉ឺងម៉ាត់ សុភាពរាបសារនិងច្បាស់លាស់។
អរគុណសំរាប់ការកោះអញ្ជើញរបស់អ្នក តែខ្ញុំមិនអាចមកបានទេ។ ហេតុអ្វី មកមិនបាន។
នោះពិតជារឿងរបស់ខ្ញុំ។ ខ្ញុំមិនអាចមកចូលរួមបានទេ។

តែមានមនុស្សគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៏ច្រើនណាស់នៅទីនោះ។
ខ្ញុំជឿជាក់ថាពិតជាមាន តែខ្ញុំមិនអាចមកចូលរួមបានទេ។
ខ្ញុំកំពុងបបួលអ្នកព្រោះខ្ញុំស្រលាញ់អាណិតអ្នក។
ខ្ញុំសប្បាយចិត្តណាស់ដែលអ្នកស្រលាញ់អាណិតខ្ញុំ តែខ្ញុំក៏មិនអាចមកចូលរួមបានដែរ។
បើអ្នកនិយាយបញ្ជាក់សំដែងភាពម៉ឺងម៉ាត់ អត់ធន់ និងច្បាស់លាស់ ហើយបដិសេធន៏មិនឱ្យគេជាប់សម្ព័ន្ធជាមួយនៅក្នុងការជជែកចោទឆ្លើយនេះ ជាចុងក្រោយគេនឹងបោះបង់ចោល។ វាជាការខ្មាស់អៀនណាស់ដែលអ្នកធ្វើដូច្នេះ តែវាសំខាន់ណាស់សំរាប់មនុស្សដើម្បីរៀនសូត្រដែលពួកគេមិនអាចបង្ខំសទ្ធារបស់ពួកអ្នក ឬប្រាថ្នាអ្វីទៅលើអ្នកដទៃ។

ម. *តើពុទ្ធសាសនិកជនអាចព្យាយាមរួមរំលែកធម៌ជាមួយអ្នកដទៃបានទេ?*

ទ. ចំរើនពរយើងអាចធ្វើបាន។ហើយអាត្មាគិតថាពុទ្ធសាសនិកជនភាគច្រើនយល់ចំពោះភាពខុសផ្សេងពីគ្នារវាងការបង្ខំនិងការរួមរំលែក។ បើមានគេសួរអ្នកអំពីព្រះពុទ្ធសាសនាចូរប្រាប់ពួកគេ។ អ្នកក៏អាចប្រាប់គេអំពីពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ដោយគ្មានការសាកសួររបស់គេ។ តែបើទាំងដោយកាយឬវាចាដែលគេសំដែងចេញឱ្យអ្នកយល់ថាគេមិនចាប់អារម្មណ៏សោះឡើយ ចូរសំរបតាមហេតុការណ៏នោះហើយគោរពបំណងប្រាថ្នារបស់គេ។ វាគឺ

សំខាន់ផងដែរដោយចងចាំថាអ្នកធ្វើឱ្យមនុស្សទាំងឡាយដឹងអំពីព្រះធម៌កាន់តែមានប្រសិទ្ធិភាពខ្លាំងឡើង តាមរយៈទង្វើរបស់អ្នកជាជាងតាមរយៈការទេសនាប្រដៅពួកគេ។ ចូរបង្ហាញមនុស្សទាំងឡាយឱ្យស្គាល់ធម៌ដោយជានិច្ចជាកាលមានការពិចារណាសន្ដានចិត្តល្អ អត់ធន់ទៀងទាត់និងស្មោះស្ម័គ្រ។

ចូរជួយឱ្យព្រះធម៌ថែងចាំងរស្មីតាមរយៈពាក្យពេជ្រនិងទង្វើរបស់អ្នក។ បើយើងម្នាក់ៗអ្នកឬក៏អាត្មាចេះនូវធម៌យ៉ាងពិតប្រាកដ អនុវត្តយ៉ាងពេញលេញនិងរួមរំលែកវាប្រកបដោយសន្ដានចិត្តទូលាយជាមួយអ្នកដទៃយើងអាចជាប្រយោជន៍ដ៏ធំធេងចំពោះខ្លួនយើងនិងអ្នកដទៃផងដែរ។

~ **ចប់** ~